

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VI

Broj 43

Listopad 2008.

Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

500 GODINA ŽIVOTA U NEBU

Blaženi Gracija

809.

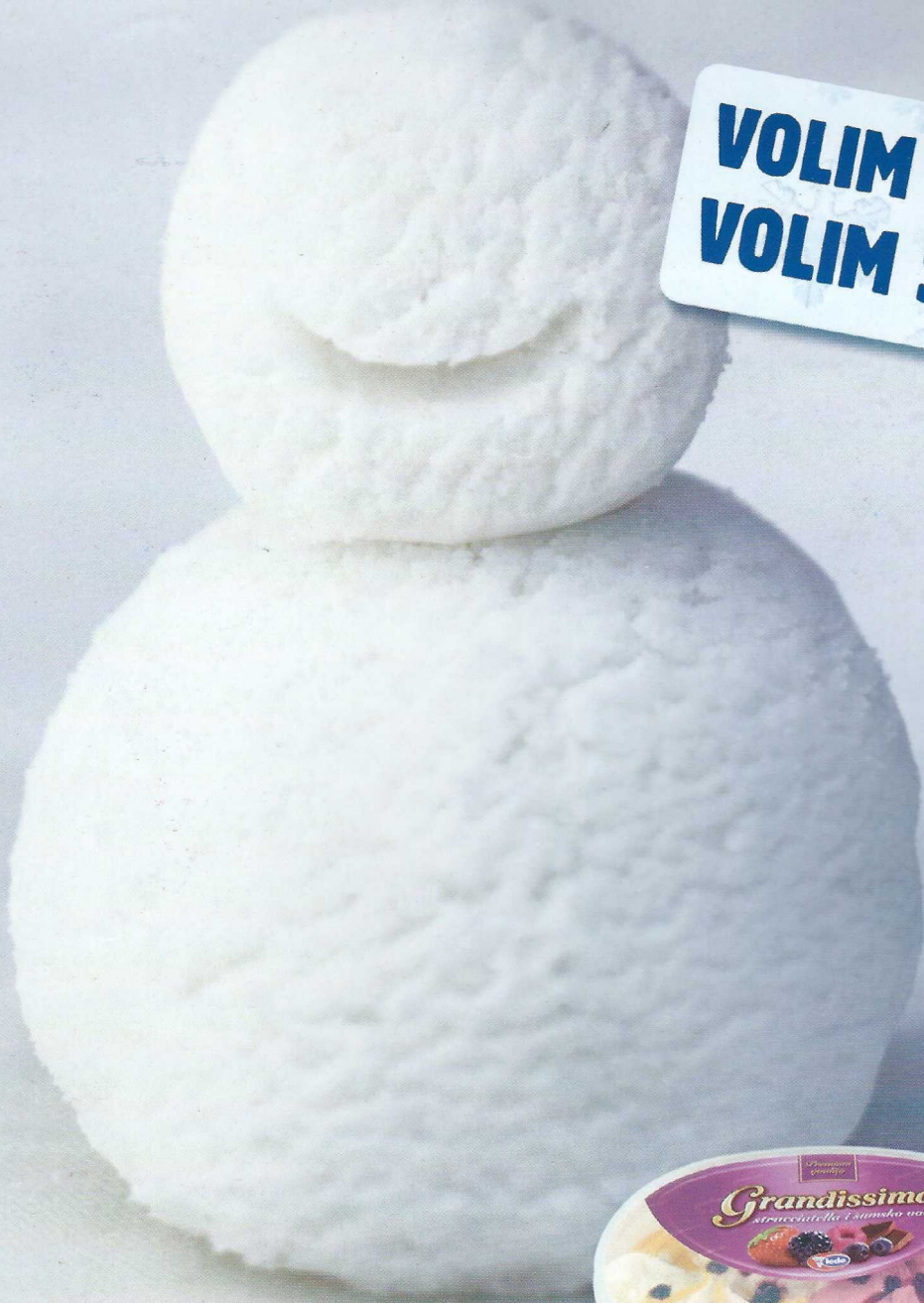
1200 GODINA DOLASKA
moćju Sv. Tripuna u Kotor

2009.

**VOLIM ZIMU,
VOLIM SLADOLED!**

www.ledo.hr

Jeste li znali...

...da prema istraživanju britanskih znanstvenika sladoled izaziva osjećaj sreće? Dokazano je da već samo jedna žlica ove ledene slastice izaziva reakciju u zonama sreće u mozgu. A osim osjećaja sreće, Ledo sladoledi izazivaju i osjećaj užitka jer nastaju spajanjem najkvalitetnijeg mlijeka, čokolade i voća, a savršeno se kombiniraju sa šlagom, čokoladnim sirupom, sjeckanim lješnjacima ili komadićima voća.

Ledo sladoled i zimi, zašto ne?!
Neka vas obuzme sreća najveća!

Zaboravili gradonačelnicu

STR. 4

1200. OBLJETNICA DOLASKA MOĆI SV. TRIPUNA

Otvorenje na Mali Tripundan

STR. 8

PREDSJEDNIK RH ISPUNIO OBEĆANJE

Milošević kod Mesića

STR. 20

17. OBLJETNICA NAPADA NA DUBROVNIK

Tko je imao kičmu, a tko petlju

STR. 28

O FORMIRANJU MUZEJSKIH ZBIRKI U PERASTU

Od palača do muzeja

STR. 44

Poštovani čitatelji

Za dobro Kotora, Vraćamo značaj Kotoru, Za nas Kotorane, Vrijeme za Kotor, Sve najbolje za Kotor, Pokrenimo Kotor... 9. studenog građani odlučuju tko će dalje voditi njihov grad, a u vrijeme kada iz tiska izađe ovaj broj Hrvatskog glasnika, već će se prebrojavati glasovi i lagano formirati lokalna vlast.

Kampanja je svakako obilježila mjesec koji je za nama. Ne zbog spomenutih slogana ili nečeg što nije već viđeno u političkoj borbi, već zbog diplomatskog skandala: prvi puta dogodilo se da jednog državnika iz druge zemlje ne ugošti gradonačelnica Kotora Marija Čatović sa suradnicima.

I to baš predsjednika Hrvatskog sabora Luku Bebića.

„Manjine su bogatstvo, a ne teret uljuđenih i demokratskih zemalja“, zaključili su predsjednici parlamenata dviju država.

Ako je sudeći po minutaži posvećenoj hrvatskoj nacionalnoj manjini, u okviru dvodnevno boravka gospodina Bebića u Crnoj Gori, slažemo sa da nisu ama baš nikakav teret.

U broju koji je pred vama bavili smo se time čemu služe ovakvi „ekspresni sastanci“. Iznad dnevno političkog konteksta usudili smo se komentirati poruke koje su se čule tijekom kampanje: tko je vojevao, a tko spašavao ljude i imovinu na dubrovačkom ratištu, tko je imao petlju a tko kičmu, koga je privodila vojna policija, tko je ostao a tko se vratio nazad...

Centralno mjesto ipak smo dali malom ribarskom mjestu Muo i 500-toj obljetnici smrti Blaženog Gracije. Počinje i proslava jubileja 1200 godina dolaska moći Svetog Tripuna i Bokeljske mornarice, što ćemo također s pozornošću pratiti.

Pišite nam. Godina 2008. već izmiče; koji su je ljudi i događaji obilježili, kojim tragovima da krenemo, što biste to voljeli pročitati.

Jer, „Hrvatski glasnik je časopis bez granica“. Eto, imamo i mi pravo na slogan.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +381 (0) **32 304 232** Faks: +381 (0) **32 304 233**
E-mail: hgd-kotor@cg.yu <http://www.hgdcg-kotor.org>
Žiro-račun: **510-10418-20**
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović** Uredivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Mihaliček, Joško Kate-
lan, Dario Musić** Lektor: **prof. Ljiljana Markić** Fotografije: **Parteli, B. Pejović, S. Krasan, Golubin**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale – Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

Zaboravili gradonačelnicu

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Manjine su bogatstvo, a ne teret uljuđenih i demokratskih zemalja.

I Hrvatska i Crna Gora žele da njihove manjine, neovisno o tome gdje žive, tu zemlju osjećaju svojom domovinom, složili su se predsjednik Hrvatskog sabora **Luka Bebić** i predsjednik crnogorske Skupštine **Ranko Krivokapić**.

Bebić je 27. i 28. 10. boravio u dvodnevnom posjetu Crnoj Gori, a osim razgovora s Krivokapićem, Bebić je imao sastanak s premijerom **Milom Đukanovićem** te ministrom vanjskih poslova Crne Gore **Milanom Roćenom**.

- Crna Gora i Hrvatska primjer su zemljama u regiji kako se zahvaljujući razumnoj politici i zajedničkoj posvećenosti europskoj perspektivi svladavaju problemi naslijeđeni iz prošlosti, navodi se u zajedničkoj izjavi Đukanovića i Bebića. Bebić je zaključio da je Crna Gora od državne neovisnosti ostvarila velike rezultate na političkom, pri-

Krivokapić, koji je bio domaćin posjete, pokušao da donese korist SDP-u oči lokalnih izbora, tvrdi DPS. Dnevno političke igre moći u medijsku sjenu potisnule činjenicu kako je briga o hrvatskoj manjini svedena na nekoliko protokolarnih minuta

vrednom i ostalim poljima, dodajući kako su politički odnosi Podgorice i Zagreba na visokom nivou i da sada treba uraditi sve kako bi se unaprijedila ekonomska suradnja.

U sklopu službenog posjeta predsjednika Sabora RH upriličen je sastanak s predstavnicima Hrvata Crne Gore. Sastanak je održan u Kotoru, 28. listopada, a nazočili su mu, pored delegacije Sabora RH, veleposlanik RH u Crnoj Gori **Petar Turčinović** i generalni konzul RH u Kotoru **Božo Vodopija** sa suradnicima. U ime hrvatske zajednice u Crnoj Gori nazočili su predsjednica Hrvatske građanske inicijative **Marija Vučinović**, predsjednik Hrvatskog nacio-

nalnog vijeća dr **Miroslav Marić** i predsjednik Hrvatskog građanskog društva dr **Ivan Ilić**.

- Sastanak je radi protokolarnih obveza trajao vrlo kratko, jedva da se gosti iz Zagreba površno upoznaju s aktivnostima Hrvata u Crnoj Gori, kako stranačkim tako i nevladinim, te s aktivnostima novoformiranog Nacionalnog vijeća Hrvata u Crnoj Gori. Zaključak gospodina Bebića je da organizaciji ovakvih sastanaka treba pristupiti ozbiljnije i izdvojiti više vremena, a obećao je i nazočnost iduće godine u sklopu proslave 12 stoljeća Kotorske biskupije, kazao je dr. Ilić nakon sastanka.

Na trgu Sv. Tripuna

Minutaža posvećena brizi o manjinama, međutim, ostala je u sjeni diplomatskog skandala: prvi puta dogodilo se da jednog državnika iz druge zemlje ne ugosti gradonačelnica Kotora **Marija Čatović** sa suradnicima.

Iz kabineta gradonačelnice izašlo je kratko priopćenje u kojem stoji kako nisu bili službeno obaviješteni od strane protokola Skupštine Crne Gore, te da susret nije bio moguć.

U lokalnom DPS-u ocijenili su kako je na taj način predsjednik crnogorskog parlamenta Ranko Krivokapić, inače lider SDP, koji je bio domaćin posjete, pokušao da done- se korist toj partiji uoči lokal-

nih izbora 9. studenog. U Krivokapićevom kabinetu kazali su da je sve organizirao državni, a ne protokol Skupštine. Čatović i predstavnici SDP-a razmijenili su mnoštvo teških riječi i međusobnih optužbi.

- Bebiću nije bilo čudno da se tijekom današnjeg dana nije susreo s gradonačelnicom koja je upravo predstavnik hrvatske nacionalne manjine u Crnoj Gori, prenijeli su hrvatski mediji.

Šef državnog protokola **Aleksandar Klikovac** potvrdio je da im je protokol Skupštine dao određene instrukcije za realiziranje posjeta predsjednika Hrvatskog sabora. Upitan da li je od protokola Skupštine dobio neke in-

strukcije, Klikovac je pojasnio „da je to logično i da se bez toga ne može raditi“.

- Mi odrađujemo program, ali program odrađujemo po nekim parametrima koje dobivamo od direktnih domaćina. Nismo mi ti koji imamo moć odlučivanja, političku ili neke druge varijante, izjavio je Klikovac Radiju Antena M.

Hrvatska građanska inicijativa optužila je funkcionere SDP-a da su u predizbornoj kampanji zloupotrijebili posjetu Bebića. Oni su istakli da organizator posjete nije osigurao predstavnicima hrvatske zajednice dovoljno vremena za razgovore sa Bebićem, podsjećajući da protokolom osim HGI nisu pozvani ni

predstavnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća „i da je to primijetio i Bebić“.

- U satnici protokola posjete Bebića Kotoru primjećujemo da ni prigodom posjete biskupiji i katedrali Svetog Tripuna nije bilo nijednog službenog predstavnika hrvatske zajednice, za razliku od funkcionera SDP-a koji su očito svi bili obaviješteni i odazvali se prijemu ispred katedrale, navodi

se u priopćenju predsjednice HGI Marije Vučinović.

I u oporbenim partijama u Kotoru smatraju da je Krivokapić zloupotrijebio posjetu kolege iz Hrvatske da bi uoči lokalnih izbora promovirao partiju na čijem je čelu. Dok u Srpskoj listi tvrde da je Bebićev obilazak Kotora „privatna posjeta“, Emil Kriještorac iz Narodne stranke smatra da je posjeta predsjednika hrvat-

skog sabora organizirana radi dobivanja podrške birača hrvatske nacionalnosti.

U kotorskom odboru PzP tvrde da je skandal insceniран kako bi se „simulirale nepremostive razlike“ između DPS i SDP. U Pokretu tvrde da je izostavljajući gradonačelnicu iz protokola, predsjednik parlamenta pokušao da pokaže javnosti „tko je gazda u kući“, ističući da su u

Trebaju li nam ovakvi sastanci

Piše: Dr. Ivan Ilić

Ovih dana održan je još jedan u nizu sastanaka predstavnika političkog vrha Republike Hrvatske i predstavnika Hrvata u Crnoj Gori. Ovog puta u službenom posjetu bio je predsjednik Sabora RH gospodin Luka Bebić s delegacijom saborskih zastupnika i svojim savjetnicima. Njegov sastanak s predstavnicima hrvatske zajednice u CG organizirao je veleposlanik RH u CG Petar Turčinović.

I sve bi bilo dobro da se može izbjeći gorak okus o "ekspresnom sastanku". Naime, samo što smo sjeli za stol, šefica saborskog protokola nas je obavijestila da nam je isteklo vrijeme. Preostalo je da se s štopericom u ruci predstave aktivnosti Hrvata u Crnoj Gori, koje su sve veće, kako stranačke, tako i nevladine, i druge. "O tempora o mores", rekao bi Ciceron, a meni, kao i, nadam se, ostalim predstavnicima Hrvata u Crnoj Gori, ne preostaje nego upitati se čemu služe ovakvi sastanci.

Svjedoci smo da, zahvaljujući sve boljoj bilateralnoj suradnji dviju država, u Crnu Goru često dolaze najviši državni dužnosnici iz Hrvatske, što je dobro i poticajno za status Hrvata u CG. Najavljuju se novi međudržavni sporazumi koji će još bolje utvrditi položaj hrvatske nacionalne zajednice u Crnoj Gori. Visoki državni predstavnici iz Hrvatske imaju dobru praksu da se u pravilu svaki put u sklopu svog posjeta sastanu s predstavnicima Hrvata. Međutim, činjenica je da su takvi sastanci postali sve kraći, bez određene teme i, ima se dojam, sve neplodniji. Iste doživljam kao dio protokola, "dobru naviku" koju treba odrediti što brže i „efikasnije“. Potvrda tomu je i što sami gosti zaključče da ovakav tip sastanaka nije dobar. U pravilu, dok se upoznate, a uvijek morate prikazati vaše aktivnosti i rad, iscure vrijeme. Isto je tako činjenica da su ovakvi susreti bili značajniji ranije, a kako suradnja dvije države napreduje, to gubi na značaju. Ovi sastanci su postali dio uobičajenog protokola, kao što je posjet katedrali Svetog Tripuna ili kolo Bokeljske mornarice ispred nje.

Zaključak je da se o problemima i načinima rješavanja statusa Hrvata u Crnoj Gori prije svega treba obraćati i kontaktirati s predstavnicima političkog života kod kuće, a susrete s gostima iz RH koristiti da bi se upoznali s najkonkretnijim zahtjevima gdje se može očekivati njihova aktivna uloga.

Dr. Ilić i Marija Vučinović prilikom susreta sa Bebićem

pitanju klasične igre moći.

Insceniran ili ne, ovakav postupak prema domaćinu grada Kotora izazvao je osudu lokalne javnosti. Vijesti o skandalu u Kotoru dali su značajan prostor i hrvatski portali, a posebno je zanimljivo da su komentari posjetitelja bez iznimke bili naklonjeni Mariji Čatović:

„Bravo, gradonačelnice! Koja sretna žena...

809.

1200 GODINA DOLASKA
moćiju Sv. Tripuna u Kotor

2009.

Otvorenje na Mali Tripundan

U okviru proslave jubileja tijekom 2009. godine predviđeno je više koncerata i naučni skup Bokeljske mornarice koja također slavi istu obljetnicu

Piše:
Don Pavao Medač

Iduće 2009. godine slavimo 1200-ti Tripundan. Ove godine na Mali Tripundan, 10. XI. 2008, otvaranje je Velikog jubileja. U 10 sati biti će blagoslov crkve sv. Tripuna i zvona u Morinju. Misu će predvoditi i crkvu blagosloviti mons. **Ilija Janjić**, domaći biskup. Crkva je to iz XIII stoljeća značajnije obnavljana u XVIII st. da bi ove godine bila ponovno obnovljena pod budnim okom stručnjaka Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Kotoru. Popodne istog dana u 18 sati sv. misom u katedrali mons. **Marin Barišić** svečano će otvoriti početak Jubilarne godine.

U okviru proslave Jubileja tijekom 2009. godine predviđeno je više koncerata i naučni skup Bokeljske mornarice koja također slavi istu obljetnicu. U matroneumu katedrale predviđeno je otvaranje stalnog postava Dijecezanskog muzeja. Krajem 2009. godine predviđena je u Zagrebu izložba „Kulturno blago Kotorske biskupije“ koja će biti popraćena prigodnom monografijom. Izložba se organizira pod pokroviteljstvom Vlada Republike Hrvatske i Crne Gore, uz supokroviteljstvo Biskupskog Ordinarijata Kotor, te gradova Kotora i Zagreba. Za ovu prigodu akademski kipar **Kuzma Kovačić** izraditi će jubilarnu spomen medalju.

Glavna tj. završna svečanost planirana je 05., 12. ili 19. IX.

Sveti Tripun Mučenik rođen je oko godine 232. u Frigiji, gradu Kampsadi (Lampsako) koji je tada pripadao rimskoj provinciji Apamei. Ta je regija došla pod rimsku vlast 116. god. poslije Krista i zauzimala je veliki dio Male Azije, te je u III.

stoljeću pored Rima imala najveći broj kršćanskih zajednica. Kampsada je već u IV. stoljeću bila biskupsko sjedište a stanovništvo se pretežno bavilo poljoprivredom i stočarstvom. Jedan od prvih biskupa Kampsade Partenio (IV. st.) proglašen je svetim. Danas su od Kampsade pronađeni vrlo mali ostaci pored gradića Lapseki u blizini Dardanelskog mora, u državi Turskoj.

Iz jednog kodeksa armenske redakcije saznajemo da su Tripunovi roditelji bili kršćani koji su svome djetetu dali tada dosta uobičajeno ime čiji je etimološki korijen „Trüph“ što znači: „osoba plemenitog duha“, lat. i grč. Tryphon; hrvatski Tripun, kako već bilježi nadbiskup **Andrija Zmajević** u XVII. stoljeću: „Našijem slovinskijem jazykom Tripun rečen“.

Još kao dijete Tripun je ostao bez oca i svu brigu za njegov kršćanski odgoj preuzela je njegova majka Eukarija. U progonstvu kojeg je dekretom u prosincu 249. godine proglasio rimski imperator Decije, a koje je trajalo do siječnja 250. godine, te bilo sedmo progonstvo počevši od Nerona, a prvo koje je obuhvatilo čitav teritorij rimskog carstva, mučeničkom smrću stradao je i mladi Tripun.

U progonstvima su kršćani (odrasli i djeca) bili primoravani prinijeti žrtvu, često paljenjem tamjana pred statuom velikog imperatora. Za jednog kršćanina kojemu su poganski kultovi bili strani, a idolopoklonstvo zabranjeno, odbijanje je značilo oduzimanje svih dobara, tamnicu, prisilne radove, mučenja, pa i smrt. Sve to nakon redovitog procesa. Tako je sveti Tripun iz svog mjesta rođenja odveden u Niceju gdje mu je pred prefektom, cijele Male Azije, Akvilinom održan sudski proces. Iz kodeksa Martyrium s. Tryphonis

Graecum (X. – XI. st.) za kojega se smatra da najvjernije prenosi akte procesa na upit Akvilina: „Kojeg si stanja?“ Tripun je priznao da je kršćanin, izjavom: „Slobodan sam, a po uvjerenju kršćanin!“. Nakon trodnevnog mučenja kojim je trebalo prisiliti mladog Tripuna da žrtvuje bogovima i tako bude upisan u „libellus“ (knjiga) apostata, Tripunu je odrubljena glava. Tijelo svetog Tripuna bilo je preneseno u Kampsadu, pa zatim u Carigrad, a iz Carigrada u Kotor 809. godine.

Sveti Bazilije Veliki (329. – 379.), govoreći o relikvijama mučenika, piše: „Dodirujući moći mučenika uzimamo udjela u svetosti i milosti koja je u njima sadržana.“ Tako se kult relikvija mučenika proširio na cijelu Crkvu osobito poslije Milanskog Edikta 313. godine kada je sloboda kulta dovela i do nekih pretjezanosti u odnosu na relikvije mučenika, što je bio razlog da imperator Teodozije (347. – 395.) strogo zabrani prijenos mučenika. Zabrana nije imala većeg učinka sve do IX. – X. stoljeća.

Dan mučeništva (Dies Natalis) sv. Tripuna je 2. veljače, ali zbog blagdana Svijećnice prvotna Crkva je blagdan sv. Tripuna prenosila dan prije ili dan poslije 2. veljače. Mramorni napuljski kalendar (IX. st.), carigradski sinaksarij, kao i ruski kalendar, te neki grčki sinaksariji anticipiraju, slave blagdan sv. Tripuna 1. veljače. Postcipiran, tj. 3. veljače, nalazi se u poznatom benediktinskom martirologiju (Usuardi Martyrologium IX. st.) u kapuanskom kalendaru (XI. – XII. st.) kao i u kotorskom kalendaru (XV. st.). Kada je godine 1582. došlo do promjene Julijanskog u Gregorijanski kalendar, što nije odmah i svugdje u Evropi bilo s oduševljenjem primijenjeno i prihvaćeno (u Boki je zbog toga bilo i prijelaza na pravoslavlje), Papa Klement VIII. dekretom od 17. rujna 1594. godine potvrdio je slavljenje sv. Tripuna za Kotorsku biskupiju na dan 3. veljače. U Kotoru se danas sv. Tripun liturgijski slavi još: 13. siječnja – Prijenos Svetih Moći (Karike) i 10. studenog – Mali Tripundan.

500 GODINA ŽIVOTA U NEBU (1508. – 2008.)

Blaženi Gracija

Piše:
Don Pavao

Papa Leon XIII. 06. lipnja 1889. godine potvrdio je Gracijino blaženstvo i odobrio javno štovanje. Kao Blaženik je poznat vjernicima talijanskog, španjolskog, njemačkog a osobito hrvatskog govornog područja. Štujemo ga kao našeg sveca Euharistije, zaštitnik je ribara, pomoraca, zemljoradnika, sakristana, ministranata, neženja, a pomoćnik svima potrebnima koji se u Božju pomoć ufaju.

U povodu 500-te obljetnice smrti Bl. Gracije prisjetiti ćemo se I. dijecezanskog euharistijskog kongresa, kada je proslavljena 500-ta godišnjica njegova rođenja. Kongresu su nazočili Kotorski biskup preuz. Pavao Butorac i Dubrovački biskup preuz. dr. Josip M. Carević.

Bl. Gracija je rođen u Mulu kod Kotora 27. studenoga 1438. godine, a kao redovnik augustinac na glasu je svetosti preminuo u Veneciji 09. studenoga 1508. Od tada širi se kult pobožnosti „našem svecu“ koji je i danas živo prisutan u Crkvi kod katoličkog i pravoslavnog puka

Veličanstveno euharistijsko slavlje na Mulu

Kotor, 10. rujna 1938. Kotorska biskupija dočekala je predvečerje svog I. dijecezanskog euharistijskog kongresa. Duh vjerske obnove kao da je eruptivnom snagom zaokupio duše mnogih Bokelja, koji su se velikom ozbiljnošću i sviješću pripremali na dane koji su imali donijeti njihovim du-

šama obilje duhovne milosti i sreće.

U srijedu 31. kolovoza zasjala je župna crkva na Mulu divno ukrašena i okićena, jer je tabernakul u njoj i kovčeg euharistijskog sveca Bokelja bl. Gracije bio središte svečanosti velikih dana. Slavlje 500-godišnjice rođenja našeg domaćeg sveca i 50-godišnjice njegove beatifikacije, povezano s sjajem euharistijskog Krista, bilo je savršeno izraženo, pa je ovaj I. dijecezanski Kongres

spojio čvršće i jače sve svjesne Bokelje – katolike s izvorom Božanske ljubavi – s presv. Oltarskim Sakramentom. Taj dan je u 6. sati poslije podne počela trodnevnica ne samo na Mulu, nego i u svim župnim crkvama kotorske dijeceze, ali je na Mulu, u mjestu kongresa, imala najsvječaniji karakter.

Prvi dan trodnevnice izrekao je divni govor o presv. Euharistiji veleč. g. Roko Pasković, opatsko-nadžupni upravitelj Perasta. Prvog rujna je propovijedao preč. g. Niko Luković, kanonik, govoreći o veličini i moćnom utjecaju sv. Hostije, koja sugestivnom snagom privlači ljudske duše, kao bitni i najvažniji dio vjerovanja. Drugog rujna je preuzv. g. dijecezanski biskup msgr. Pavao Butorac, uz asistenciju, otvorio kongres sazivom Duha Svetoga, a zatim je svojom privlačivom osjećajnošću govorio o božanskom Spasitelju u tabernakulu pozivajući mnoštvo prisutnih vjernika i one bilo radi čega odsutne, da iskoriste plodove ovog I. Euharistijskog kongresa, da ojačaju svoje duše u žaru božanske ljubavi. Preko blagoslova s Presvetim koji su sva tri dana slijedili iza propovijedi, pjevalo je H.P.D. „Zvonimir“ iz Mula, koji je ove godine upravo na I. dan kongresa slavi 50-godišnjicu svog opstanka.

I. dan Kongresa

Osvanulo je krasno jutro. Azurno nebo davalo je veći čar prirodnoj ljepoti divnog bokeljskog kraja. Velike povorke pobožnih ljudi rano prije sunca stizale su pred divno dekoriranu župnu crkvu na Mulu, da prisustvuju sv. Misama, koje su se redale od 5 sati. Preko svake sv. Mise dijelili svećenici sv. Pričest mnoštvu vjernika, koji su već danas stigli tu, skoro iz svih mjesta

Boke. U 7 sati ogroman broj vjernika prisustvuje tihoj sv. Misi u bivšoj župnoj crkvi sv. Kuzme i Damjana, u kojoj je tijelo bl. Gracije počivalo od 30. siječnja 1910. do 18. rujna 1864. god., a zatim u 8 sati celebrirana je tiha sv. Misa (sa prethodnim blagoslovom novog zvona) u kapeli podignutoj 1888. na ruševinama rodne kuće Blaženikove, gdje se čuva upravo krasan kip svečev.

Malo prije 9 sati obavio je preuzv. dijecezanski biskup blagoslov nove crkvene zasta-

ve sv. Terezije M. I., a onda je uslijedila svečana pontifikalna Misa, koju je pontificirao preuzv. g. msgr. Butorac. Iza Evanđelja je veleč. g. Gracije Ivanović, upravitelj župe sv. Eustahija, održao krasni peneirak u čast našeg domaćeg sv. bl. Gracije. Preko pontifikala pjevalo je H.P.D. „Zvonimir“ izvanrednom preciznošću i smislom. Osobito je divno izvelo „Credo“ od Bosiljevca. Iza pontifikala su opet slijedile tihe sv. Mise.

Iza 10 sati bila je svečana skupština jubilarca H.P.D.

„Zvonimir“, kojoj je prisustvo-
vao preuzv. g. dijecezanski bi-
skup, kler, svi načelnici hr-
vatskih bokeljskih općina, de-
legati hrvatskih i katoličkih
društava te mnoštvo naroda,
u društvenoj dvorani. Skup-
štinu je otvorio predsjednik
društva g. A. Marković. Poz-
dravivši ugledne goste dao je
riječ g. Graciji Jankoviću, koji
je u nekoliko markantnih po-
teza ocrtao rad ovog hrvat-
skog pjevačkog društva od
osnutka pa do danas. Iza nje-
gova govora uzeo je riječ sam
preuzv. g. Butorac, ističući
zasluge „Zvonimira“ ne samo,
kao pjevačkog, nego i nacio-
nalnog društva.

Sa skupštine je poslan brzo-
jav dru Mačku.

Malo iza podne stigao je pa-
robrodom u Kotor preuzv. g.
Josip Carević, dubrovački bi-
skup, dočekan od dijecezan-
skog biskupa, Kaptola, osta-
log klera i građanstva.

U pet sati poslije podne bilo
je izloženo Svetotajstvo na
klanjanje. U 6 sati održao je
M.P.O. Privat Belard, starješi-
na oo. asumpcionista iz Beo-
grada govor u čast velikog za-
govornika istog reda-bl. Gra-
cije, a onda je uslijedio ponti-
fikalni blagoslov, koji je služio
preuzv. Msgr. Pavao Butorac,
a preko kojeg je lijepo pjevao
izvanredno dobar C.P. Zbor
„Sv. Jeronim“ iz Hercegnovog.

Na večer je na obali bio jubi-
larni koncert H.P.D. „Zvoni-
mir“, u kojem je učestvovalo
osim jubilarca i H.P.D. „Tomi-
slav“ iz Škaljara, C.P.Z. „Sv.
Jeronim“ iz Herceg Novog i
C.P.Z. „Sv. Tripun“ iz Koto-
ra...Do u kasnu noć trajali su
vatrometi i krasna iluminacija
Mula i okoline.

Drugi i glavni dan **Kongresa**

Ubavo mjesto Muo, kraj Koto-
ra i čitav Kotorski zaliv osvanuo
je 4. rujna u svečanom očekiva-

nju velikog slavlja, kada se po
prvi put, zaslugom preuzv. g.
Pavla Butorca, imala očitovati
velebna manifestacija Euhari-
stijskom Kristu. Čitava hrvat-
ska i katolička Boka je taj dan
nosila u srcu dugo vremena, pa
ga je eto i dočekala u najrasko-
šnijem duševnom raspoloženju,
jer je mogla javno manifestirati
svoje duboko i iskreno vjersko i
hrvatsko osjećanje.

Od 5 sati ujutro redale su se,
kao i prvi dan, tihe sv. Mise s
brojnim sv. Pričestima. Među-
tim su počeli stizati hodočasni-
ci svih župa Kotorske biskupije.
Od ranog jutra redale su se gu-
ste povorke župljana i iz naj-
udaljenijih krajeva ove dijeceze
tako, da su bile zastupane sve
župe.

U 7 sati bila je zajednička sv.
Pričest mladeži oba spola, pre-
ko koje se pričestilo preko 300
mladih nadobudnih mladića i
djevojaka. Tihu sv. Misu je odr-

žao preuzv. g. Pavao Butorac, te
je iza Evandolja izrekao krasan
govor „Euharistija i mladež“ ak-
centuirajući, da su ovom veli-
kom duhovnom uspjehu najvi-
še doprinijela upravo postojeća
društva K. A. u njegovoj bisku-
piji.

Oko 9 sati počeli su grmiti
mužari – približavao se izletni-
čki brod iz Dubrovnika, dok je
HSG iz Škaljara intonirala ne-
koliko lijepih hrvatskih korač-
nica. Mnoštvo svijeta, na čelu s
preuzv. dijecezanskim bisku-
pom, sakupilo se na obali da
dočeka mile goste. Brod je bio
prepun, pa se računa, da je sti-
glo 600 do 700 hodočasnika.
Bilo je nekoliko vjerskih korp-
oracija, među kojima se isticala
simpatična grupa Domagojaca
đaka sa zastavom, pod vod-
stvom svog duhovnika p.o. K.
Žica i Križari i Križarice sa za-
stavama i sa svojom fanfarom
iz Madaljene, predvođeni od

Javno zborovanje

Međutim, usprkos sumnjivom vremenu, mnogo prije 5 sati sleglo se ogromno mnoštvo naroda oko 5-6 tisuća duša, da čuje svoj prvi javni katolički zbor. Nešto prije 5 sati uspeo se, uz zanosni aplauz, na tribinu preuzv. g. msgr. Butorac i krasnim riječima otvorio zborovanje pozdravivši preuzv. g. fra Carevića, svećeništvo, društvo K. A. i narod, i prikazavši najprije smisao i svrhu tih zborovanja. Tada je dao riječ g. Josipu Alfreviću, stud. iuris, koji je lijepim riječima prikazao živu, neustrašivu i temeljitu vjeru starih Bokelja, iz čije je sredine poniknuo i bl. Gracije – svetac Euharistije. Govornik u nekoliko zanosnih rečenica poziva sadašnje bokeljske generacije, da se ugledaju u svoje pređe, pa da po sv. Euharistiji učvrste svoje vjerovanje, svoju odanost prema katoličkoj Crkvi.

Kad se stišao aplauz, preuzvišeni se zahvalio g. Alfreviću, a zatim najavio drugog govornika g. Luku Brajnovića stud. prava, istaknuvši, da je njegova naročita želja bila, da na ovom prvom zborovanju aktivno sudjeluju upravo mladi ljudi.

G. Brajnović govori o teškom položaju Bokelja katolika. Pobudnim riječima zove narod na rad i borbu za Boga, hrvatski narod i društvenu pravdu, a završava lijepom apostrofom presv. Euharistiji.

Iza stišanog odobravanja preuzv. g. Pavao Butorac zahvaljuje g. L. Brajnoviću i daje riječ dubrovačkom Križaru g. Ivanu Arneriću, koji je održao kraći govor prikazujući rad Križarstva. Zatim se preuzv. zahvaljuje križarima, koji su svojim dolaskom uzveličali ovo slavlje i pozdravlja ih s „Bog živi!“, a zatim govori o

neophodnoj potrebi sloge u redovima K. A. Iza toga uzima riječ sam preuzv. dijecezanski biskup i govori divnim riječima o obnovi duhovnog života po presv. Euharistiji, žigosajući indifentizam i ležernost prema vjeri i Crkvi. Obara se pravednim gnjevom na nemoral ljetnih kupališta, na psovku, na nepoštivanje zapovjedačkih blagdana, iznoseći nekoliko konkretnih primjera i poziva roditelje, da paze svoju djecu od takovih zaraza.

Pokazuje put Istine i vječite sreće, jedini pravi put po kojem se Bokelji mogu voditi Bogu, put po sv. Hostiji. Zatim je pročitao rezolucije, koje glase:

1. Teška duševna kriza, koja je zahvatila moderno društvo, nalazi siguran lijek u Presv. Euharistiji. Hostija je simbol naše vjere, naše nade, i univerzalne ljubavi, koja ima da obnovi svijet. Preporodi li se naša obitelj po Božanskoj Hostiji, možemo se nadati ponovnom svestranom vraćanju našeg naroda božanskim idealima, koji su posvetili najteže časove njegove prošlosti.

2. Apeliramo na sve katolike Kotorske biskupije, a napose na članove katoličkih društava, da porade svim silama oko svetkovanja nedjelje i blagdana, da uklone poganski nehaj za slušanje sv. Mise i za pristupanje sv. sakramente.

3. U borbi proti poganskome duhu, koji se u raznim formama razmahao suvremenim društvom, tražimo od roditelja i mladeži, od općine i od drugih vlasti, da energičnim mjerama stanu na put razvratnoj golotinji i drugim nemoralnim pojavama u ljetnoj sezoni, jer je duša naroda i njegova budućnost vrednija od bilo kojeg materijalnog dobra ili interesa. S istog razloga neka se istisne svim sredstvima bogumrska psovka, naša narodna mana i sramota.

4. Tražimo, da se odnos ka-

preč. g. Frana Vučetića. Na obali se formirala povorka, koju je vodila HSG. Gusti redovi Dubrovčana sabirali su se iza podoknice preuzv. gg. biskupima i općini, pred crkvom gdje ih je predsjednik domagojskog biskupskog okružja g. Luka Brajnović, stud. iuris pozdravio toplom dobrodošlicom u ime općinara Mula, odbora za proslavu Kongresa, H.P.D. „Zvonimir“ i domagojskih organizacija. Zatim su hodočasnici produžili u crkvu, gdje je naskoro otpočela svečana pontifikalna Misa preuzv. g. Josipa Carevića, uz veoma veliku asistenciju, preko koje je lijepo pjevalo koralnu misu „De Angelis“ C.P.Z. „Sv. Tripun“ iz Kotora. Potom je preuzv. podijelio papinski blagoslov.

Poslije podne se vrijeme pogoršalo, pa je izgledalo, da se neće moći održati javno zborovanje.

toličke Crkve prema civilnome društvu uredi, kako to zahtijeva uloga katoličke Crkve u našoj narodnoj prošlosti i njezino naravno pravo.

5. Posvemašnju obnovu pojedinca i društva očekujemo od Božanske Hostije. Ali, kako se k Isusu dolazi po Mariji, a Božja je Majka miljenica i zaštitnica naše Boke, osobito pod popularnim nazivom Velike Gospe ili Njeno Uznesenje na nebo, svećenstvo i vjernici Kotorske biskupije sa ovog prvog euharistijskog kongresa dižu srca i ruke k Božanskoj Hostiji, da od Nje isprose milost, da sv. Crkva svečanim proglašenjem dogme Marijina Uznesenja priloži još jedan dragulj u krunu duhovnih ljepota, kojima Ju je nebo obasulo.

Odmah po završetku zborovanja C.P.Z. "Sv. Tripun" je zapjevao „Hoćemo Boga“ što je prihvatio skoro sav sakupljeni narod. Tada se lagano formira velika teoforična procesija.

Noćna teoforična procesija

Netom je pao mrak uputila se veličanstvena teoforična procesija iz župne crkve, koju je vodio preuzv. g. dr. Carević, biskup dubrovački. Velik broj svih vjerskih društava župa Kotorske biskupije, glazbe, pjevački zborovi, križari i križarice, domagojske đačke organizacije Dubrovnika, Kotora i Hercegnovog, hrvatski KROM iz Kotora, malena djeca u bjelini noseći izvanredno kombinirane simbole presv. Euharistije, zatim oko 60 svećenika, svi oni prate kroz špalir ganutog naroda, sa zapaljenim svijećama, euharistijskog Spasitelja, koji prolazi među taj svoj bokeljski narod, da ga ražeže svojom nedokučivom ljubavlju. Čitav bazen je u vatri krasne iluminacije nad kojom dominira krasno osvijetljena biv-

ša župna crkva sv. Kuzme i Damjana u slovima IHS. Prizor je neopisiv. Ono što smo te noći vidjeli, ne da se izreći, to se samo može osjećati. Trijumf Krista Kralja u siromašnoj Boki, u ubavom Mulu, bio je veličanstven. Kroz svečano tihi noćni zrak, uz časovito sipljenje kiše, odjekivala je one noći gromka pjesma euharistijskom Kristu naizmjenično čitavog naroda. Poslije drugog ophoda zaustavlja se procesija pred crkvom, gdje je preuzv. g. dr. Carević blagoslovio s Presvetim sve prisutne – svu Boku, uz zanosno pjevanje naroda po pučkom natpjevu „Tebe Boga hvalimo“, iza prethodne posvete presv. Srcu Isusovu. U takvom oduševljenju osjećajući žar velikog preporoda završen je naš I. dijecezanski Euharistijski kongres.

Blagoslov Svetog oca Pape

Nekoliko dana prije prvog euharistijskog kongresa Kotorske biskupije upravio je kotorski biskup preuzv. g. Pavao Butorac svetom Ocu Papi Piju XI. poklonstvenu adresu u ime svoje, svoga svećenstva i svojih vjernika. Na sam glavni dan kongresa ujutro primio je

preuzv. g. biskup brzojavni odgovor Uzoritoga gosp. kardinala Pacellia, državnog tajnika Njegove Svetosti, koji u hrvatskom prijevodu glasi ovako:

Vatikanski grad.

Uzvišeni Nadsvećenik, ugodno dirnut Tvojim iskazom odanosti, želi plodove pobožnosti i vjere euharistijskom kongresu, komu sekularne svečanosti blaženoga Gracije Kotoranina povećavaju veselje i učinak. Zazivlje Božje darove i podjeljuje svoj blagoslov učesnicima svetih svečanosti.

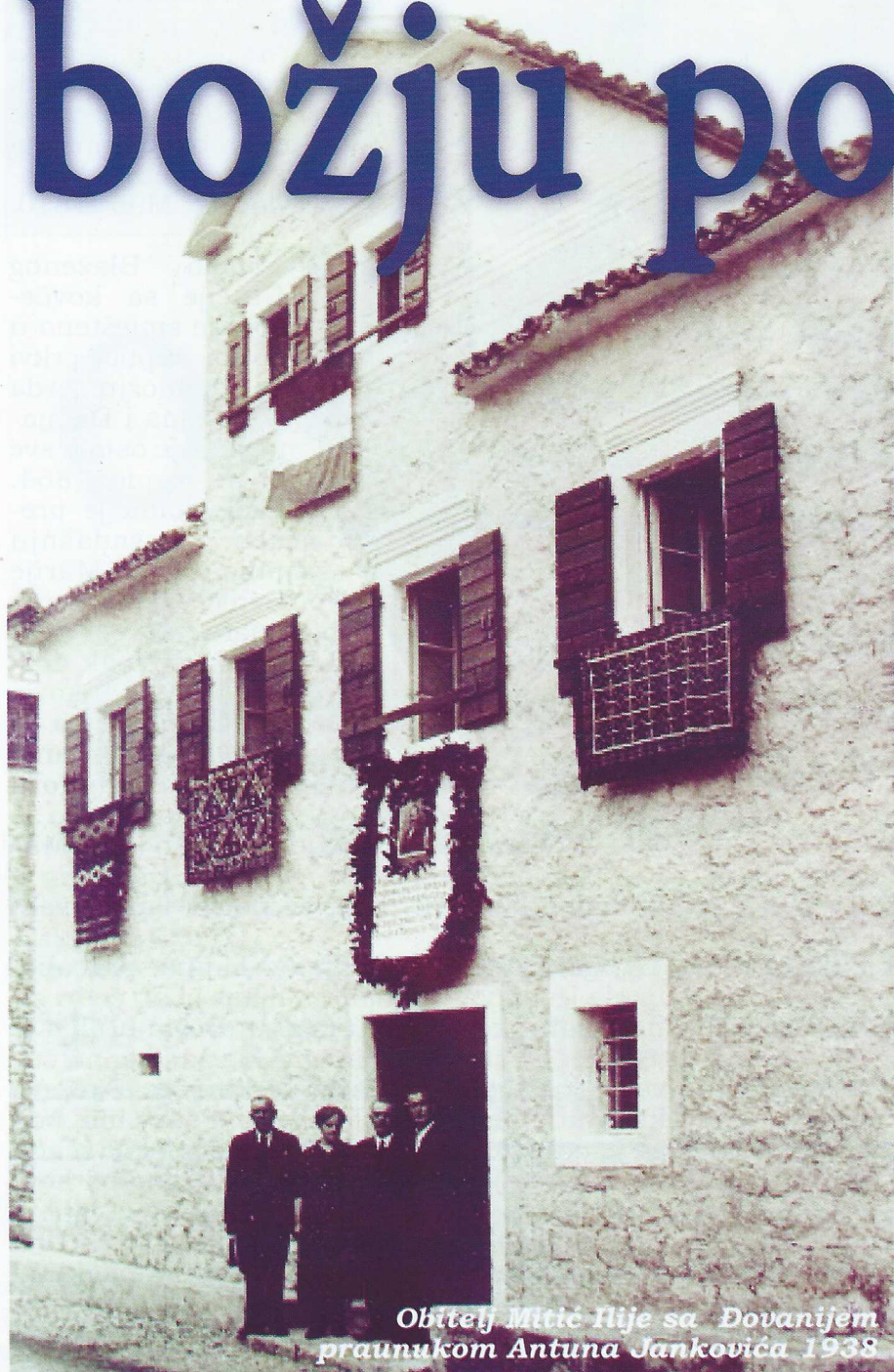
Kardinal Pacelli.

Iza 8 sati dopratila je golema masa naroda Dubrovčane kličući Hrvatskoj, hrvatskom Dubrovniku, društvima K.A. (Lijepi pozdrav Bog s nama prihvaćala je i prisutna masa!) hrvatskoj i katoličkoj Boki i Kotoru, dru V. Mačeku, preuzvišenim Biskupima i čitavom hrvatskom Episkopatu, dok je tivatska i skaljarska glazba izvodila hrvatske marševe i koračnice.

Ovaj prvi dijecezanski kongres ostat će u trajnoj uspomeni svakom učesniku ne samo kao lijepa proslava manifestacije katoličke i hrvatske svijesti, nego kao i sretni zalog duhovne obnove, kao poticaj za dobitak izvanrednog duhovnog blaga po presv. Hostiji.

SJEĆANJA LINE JANKOVIĆ, ŽIVUĆEG POTOMKA
KAPETANA ANTUNA JANKOVIĆA

Plovidba uz božju pomoć

Obitelj Mitić Ilije sa Đovanijem
praunukom Antuna Jankovića 1938

**Lina Janković
sjeća se
obiteljskih priča
o tome kako je
njen prapradjed
Antun Janković
donio svojim
jedrenjakom
zemne ostatke
Blaženog Gracije
na Muo**

Piše:
Tripo SCHUBERT

Prapraunuka kapetana Antuna Vida Jankovića **Lina Janković** rođena je 1922. god. u Kotoru. U povodu svečanosti 500-te obljetnice od smrti Blaženog Gracije u njenom mjestu Muo ispričala nam je kako je njen prapradjed donio svojim jedrenjakom zemne ostatke Blaženog Gracije na Muo.

Linina majka **Đovana** (Javana ili Giovana), rođena Mi-

tić, pričala je Lini, a prema kazivanju njene bake Marijete, kćerke Antuna, kako je doveden današnji Blaženi Gracija u svoje rodno mjesto Muo.

Blaženi Gracija se rodio 27. studenoga 1438. godine na Mulu. Krsno mu je ime Pavao. Gracijini roditelji, **Benedikt Krilović** i **Dobre**, bijahu siromašni ribari, kao i većina ondašnjih Muljana. Već kao dijete odlazio je sa svojim ocem na ribarenje, ali u tome nije nalazio zadovoljstvo već je maštao o pomorskom životu.

Jednog lijepog dana ukrcao se u Kotoru na jedrenjak kao mornar i zaplovio za Mletke. Kako je bio pobožno odgojen, nakon dolaska u grad odmah je pohitao u crkvu. Zajedno sa vjernicima slušao je propovijed sv. Šimuna koja ga je tako dojmlila da je odlučio da napusti brod i ostane u samostanu na gori Ortone, blizu staroga i slavnoga grada Padove, gdje je primljen u augustinski red. Nakon 15 godina redovničkog života, premješta se na otočić sv. Kristofer kod Venecije. Živio je 70 godina isposničkim životom, u pobožnosti i čudima. Umro je 9. studenoga 1508. godine i pokopan u crkvi sv. Kristofera.

Papa Lav XIII. službeno ga je proglasio blaženim 6. lipnja 1889. godine.

Bivši starješina samostana Vjekoslav Montan, dugo godina poslije, obećao je da će njegovo tijelo vratiti u rodni kraj, na Muo. U to vrijeme prilike su bile nestabilne, sve veća previranja, napadi i pljačke, te je iz sigurnosnih razloga njegovo tijelo preneseno u Veneciju. Međutim, ni tu nije bilo sigurno, zato je Vjekoslav Montan zemne ostatke Blaženog Gracije sa kovčegom izručio njegovom mještaninu kapetanu Antonu Jankoviću.

Antun je imao svoj jedrenjak kojim je trgovao, putujući Jadranskim i Egejskim morem. Živio je u Mlecima, oženjen bogatom vlastelinom, koja je u posjedu imala ulicu kuća. Sa

njom je imao dvoje djece. Sin je bio slikar i ostao je u Mlecima, a kćer Marijeta došla je na Muo i udala se za došljaka Mitića.

Antun je u svojoj kući napravio prostor u zidu gdje je smjestio Blaženikove ostatke i tako ih sakrio da im nitko više nije mogao ući u trag. Jednoga dana, kada mu se ukazala dobra prilika, ukrcao je sveca na svoj jedrenjak, oprostio se od obitelji i otplovio iz Mletaka.

U to vrijeme putovanja su bila veoma opasna. S jedne strane prijetila je opasnost od nevremena, a još veća je bila nesigurnost zbog napada gusara na moru. Hvaleći Boga, sve je te prepreke prebrodio, te sretno doplovio na Muo 1810. godine.

Tijelo Blaženog Gracije sa kovčegom je smješteno u bivšoj župnoj crkvi na podnožju brda sv. Kuzma i Damjana, gdje je ostalo sve do 18. rujna 1864. godine, kada je prenesen u sadašnju župnu crkvu Marije Pomoćnice kršćana na obali mora.

U Mlecima se ipak doznalo da je kap. Janković odnio tijelo Blaženika, pa se nikada više nije smio tamo vratiti. Tako je propala njegova trgovina i ostatak života proveo je dosta teško i oskudno. Umro je na Mu-

lu i pokopan u crkvi sv. Kuzma i Damjana u grobnici Janković, koja se nalazi ispred velikog oltara.

Njegova kćerka Marijeta, Linina prababa, imala je jednog sina, Iliju. Ilija je imao četiri sina i jednu kćer, njenu majku, Đovanu. Ilija je jednom od sinova po imenu Marko dao na čuvanje križ koji se nalazio na kovčegu Blaženika. Marko je križ poklonio svom sinu Iliji, koji ga je donio u crkvu Marije Pomoćnice kršćana na Muo, gdje se i danas nalazi desno od kovčega.

Linin djed Ilija kasnije je otišao u Mletke, prodao ruševine kuća svoje bake i kupio kuću u Kotoru gdje i sada živi Lina Janković, u poodmaklim godinama, ali još vitalna.

Antun Vida Janković
1810

STARI DOKUMENTI: OPĆINA MUO

Osam brodova duge plovidbe

Piše:
Ilko MAROVIĆ

Na sam spomen mjesta Muo u prošlosti, automatski se pomisli na ribanje i ribu, po kome je nadalesko poznato. Muljani se spominju već početkom 14. stoljeća kao „piscatores“ - koji prodaju ribu u Kotoru. Susjedna mjesta, Prčanj, Dobrota, Perast i Kotor, bila su pomorske velesile, čiji su pomorci i kapetani stekli svjetsku slavu

Prema izvješću izaslanika Luidija Pauluccija od 21. rujna 1810.godine, br. 3424. na trećem mjestu po broju brodova u Boki je Muo, iza Dobrote i Prčanja

i ime Boke pronijeli diljem svijeta. Muljani, iako siromašniji i slabije razvijeni, ipak su se bavili i pomorstvom, mada u znatno manjim razmjerima.

Za vrijeme francuske vlada-

vine u Boki kotorskoj, vladin izaslanik **Luidi Paulucci** svojim podneskom od 21. rujna 1810.godine, br. 3424. pod naslovom „Raporto generale sullo stato Economico Ammi-

nistrativo della Provincia di Cattaro“ dostavio je svoje opće izvješće iz Kotora glavnom upravniku Dubrovnika i Kotora **Dominiku Garanjinu** u Dubrovnik. Ovaj ga je proslijedio nadležnoj vlasti, barunu **Balleville**, općem financijskom intendantu Ilirskih pokrajina u Ljubljani. Odatle je poslano u Zadar.

Kad je pala mletačka Republika 1797.godine, Boka je u prvoj austrijskoj vladavini, godine 1798. imala ukupno 264 broda. U sedam godina austrijske vladavine Boka je u pomorstvu lijepo napredovala. Već 1805.god ima više od 400 brodova.

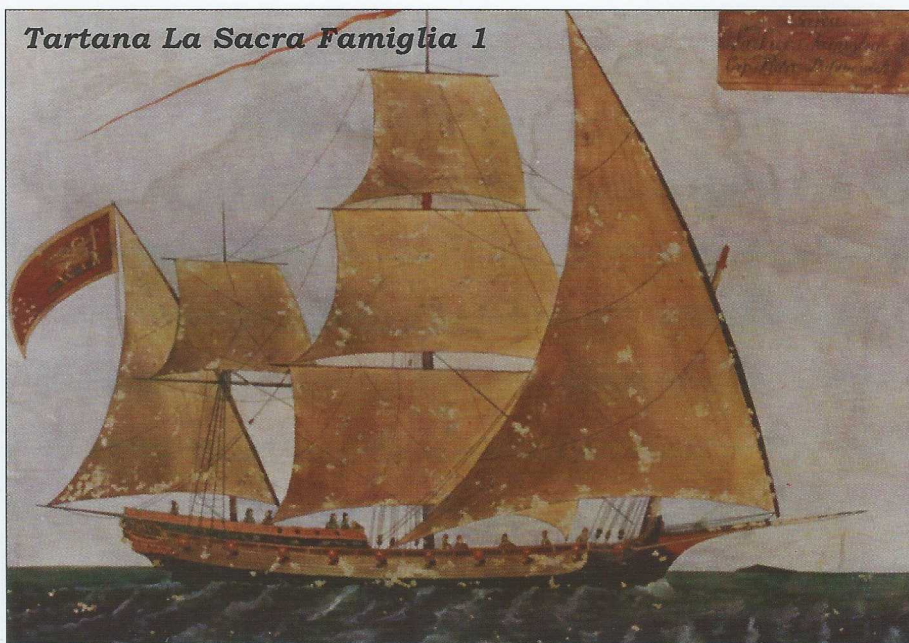
Ali, došlo je vrijeme francuske vladavine (1807- 1814). Propali su mnogi bokeljski brodovi. Neki su istrunuli na sidrištu u Boki, a neki su bili zaplijenjeni i odvedeni od Francuza i Engleza.

Ovo izvješće izaslanika Pauluccia veoma je opširno pisano i važno je za proučavanje ondašnjih prilika u Boki kotorskoj pod francuskom vladavinom.

Iz njega iznosimo samo statistiku brodova, koje su 1809. god. imala pojedina mjesta u Boki i to kako je zabilježeno u spomenutom izvješću :

Na prvom mjestu je Dobrota.

Tartana La Sacra Famiglia 1

Njeni brodovlasnici su imali 33 broda duge plovidbe i 24 manja broda obalne plovidbe. Velikim brodovima se trgovalo cijelim Mediteranom do Gibraltara, a mali brodovi su plovili do Mletaka i svih luka Jadrana.

Prčanj je na drugom mjestu, i imao je 25 brodova duge plovidbe i četiri manja broda obalne plovidbe. Trgovali su sa Levantom, Puljom, Trstom i Mlecima.

Na moje veliko iznenađenje, a vjerujem i velikog broja Bokelja (dok ovo budu čitali), na trećem mjestu po broju brodova je Muo. Imao je osam bro-
dova duge plovidbe (uglavnom

bracere i trabakule koje su prenosile razni teret, a najviše žito i vino) koji su trgovali sa Mlecima i lukama Jadranskog mora i 20 manjih brodova obalne plovidbe (gajete i barke na vesla, koje su služile za ribarenje i prijevoz putnika i robe u reonu Boke).

Perast je imao pet brodova duge plovidbe i devet manjih brodova obalne plovidbe.

Lepetane je imalo četiri broda duge plovidbe i deset manjih brodova obalne plovidbe.

Morinj je imao tri broda duge plovidbe i osam manjih brodova obalne plovidbe.

Herceg Novi je imao tri broda duge plovidbe i četiri manja broda obalne plovidbe.

Topla je imala tri broda duge plovidbe i tri manja broda obalne plovidbe.

Kotor je imao jedan brod duge plovidbe i tri broda male obalne plovidbe.

Stoliv je imao jedan brod duge plovidbe i 11 manjih brodova obalne plovidbe.

Luštica je imala jedan brod duge plovidbe i dva manja broda obalne plovidbe.

Manje brodove obalne plovidbe još su imali Tivat, Risan, Budva, Kumbor, Baošići i Bijela.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, uz potporu Ministarstva vanjskih poslova Vlade Republike Hrvatske, na preporuku Veleposlanstva RH u Podgorici, realizira projekt Baze podataka za zapošljavanje svih građana Crne Gore hrvatske nacionalnosti. Partner u projektu je Hrvatska gospodarska komora – Kotor.

Prijavite se!

Jedinstvena baza podataka je skup informacija o prijavama nezaposlenih osoba, prijavljenim potrebama za radnicima, zasnivanju radnog odnosa... Cilj je posredovanje u zapošljavanju.

Dovoljno je da se registrirate i unesete vaše podatke, koji će biti dostupni samo zainteresiranim poslodavcima.

Posjetite nas na www.hgdcg-kotor.org

ZA NEZAPOSLENE

Da biste se prijavili u našu bazu podataka potrebno je da ispunite kratki formular koji se otvara klikom na link **Prijavite se**. U samom formularu, u zavisnosti od vašeg interesiranja, odabrat ćete opciju da li želite da se prijavite kao kandidat ili kao poslodavac.

Kad ispunite formular kliknite na link **Registriraj se**. Pošto se registrirate, na vaš mail će stići link za aktivaciju naloga sa prijavljenim podacima. Kada je nalog aktiviran možete da se prijavite. U lijevoj koloni na samom dnu nalazi se odjeljak za prijavu korisnika.

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Kandidat** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete da pratite sve ponude slobodnih radnih mjesta (klikom na **Sve ponude**) kao i ponude koje odgovaraju vašim ličnim karakteristikama i interesiranjima (klikom na **Pretraga ponuda**). Klikom na **Prijava kandidata** otvara se formular nakon čijeg ispunjavanja se kompletira vaš nalog. Sva polja označena zvjezdicom moraju biti popunjena.

ZA POSLODAVCE

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Poslodavac** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete pratiti **Sve kandidate** i **Dodate ponudu**.

Vaše prijave ili ponude možete donijeti i osobno u ured HGDCG na Zatvorenom bazenu u Škaljarima, Kotor, radnim danima od 08. 00 do 14. 00 h, ili slati na e-mail hgd-kotor@cg.yu

UGLEDNI BOKELJSKI ZNANSTVENIK
U ZAGREBU POSJETIO PREDSJEDNIKA RH

Milošević kod Mesića

Promocija knjige „Iz prošlosti Boke kotorske“, u izdanju Matice Hrvatske, izazvala veliku zainteresiranost Zagrepčana

Piše:

Tamara POPOVIĆ

Predsjednik Republike Hrvatske **Stjepan Mesić** primio je 15. listopada u svojoj rezidenciji dr. **Miloša Miloševića**, ispunivši tako svoje obećanje dano ljetos u Kotoru prigodom uručenja visoke državne nagrade Red Danice Hrvatske sa lentom i likom Katarine Zrinske da će dr. Milošević biti njegov gost za vrijeme prvog boravka u Zagrebu. Uz dr. Miloševića, znanstvenika i admirala Bokeljske mornarice, sastanku su nazočili viceadmiral **Ilija Radović** i predsjednik Bokeljske mornarice 809 u Zagrebu **Josip Gjurović**, koji su predsjednika obavijestili o pripremama za obilježavanje 1200 godina dolaska moći sv. Tripuna u Kotor i početka djelovanja Bokeljske mornarice.

Tijekom razgovora, Mesić je u direktnom uključanju za Skala radio kazao da suradnja u politici i kulturi mora

imati svog odraza i na suradnju u privredi, u čemu zaočujemo.

- Tu se može učiniti više, jer i Crna Gora i Hrvatska žele da uđu u Europsku uniju, osvoje sve važeće europske standarde, i ispune uvjete za uključenje u politički i privredni najelitniji klub u Europi i svijetu, kazao je Mesić.

Dr. Miloš Milošević je u Zagrebu promovirao svoju knjigu „Iz prošlosti Boke kotorske“, u izdanju Matice Hrvatske. Glavna urednica knjige je **Helena Hekman**, izvršni urednik **Luka Vukušić**, a redaktor dr. **Stijepo Mijović-Kočan**.

Promocija na koju su pozvani članovi Matice Hrvatske i intelektualci grada Zagreba održana je 14. 10. u 12,00 sati, u sali Matice. Uoči promocije, predsjednik Matice Hrvatske prof. dr. **Igor Zidić** je u svom kabinetu primio dr. Miloševića, viceadmirala Bokeljske mornarice kap. Iliju Radovića, predsjednika Hrvatske bratovštine Bokelj-

ske mornarice 809 Zagreb dr. Josipa Gjurovića i dr. Stjepana Mijovića – Kočana, redaktora knjige. Razgovaralo se o stvaralačkom radu i novim projektima dr. Miloševića, kao i o aktivnostima za proslavu XII stoljeća Bokeljske mornarice, posebno o znanstvenom skupu za koji mornarica očekuje participaciju povjesničara iz Zagreba, Matice Hrvatske i Akademije nauka, a koja će se održati u Kotoru polovicom listopada 2009.

Viceadmiral Ilija Radović

prenio nam je dojmove sa promocije:

- Zadovoljstvo je bilo primiti kako veliki broj nazočnih poznaje dr. Miloša, i sa njim se srdačno pozdravlja. Sva mjesta bila su popunjena - bilo je oko stotinu ljudi. Atmosfera izuzetna, osjećaj je bio da svako želi da vidi i pozdravi dr. Miloševića, znajući odakle dolazi i koliko je njegovo znanstveno djelo.

Prezentaciju je otvorio voditelj **Luka Vukušić**, najavivši kako će se najprije prikazati insert filma o dr. Miloševiću,

koji je režirao dr. Stjepo Mijović Kočan, u trajanju od 20 minuta. U filmu je prikazan istraživački i stvaralački rad dr. Miloševića, što je na kraju praćeno dugim pljeskom.

Nazočila je i predstavница Ambasade Crne Gore kao i predsjednik Zajednice Crnogoraca u Zagrebu dr. **Radomir Pavićević**.

Promociju je otvorio predsjednik Matice Hrvatske prof. dr. Igor Zidić, istakavši da je dr. Milošević izuzetna ličnost, veliki istraživač i pi-

Darovnica Matici

Matica Hrvatska – ogranak Dubrovnik u suradnji sa Dubrovačko – neretvanskom županijom i Hrvatskim građanskim društvom Crne Gore upriličila je 20. listopada svečanost u Narodnoj knjižnici u povodu darovnice djela dr. Miloša Miloševića Matici Hrvatskoj – ogranak Dubrovnik.

Na svečanosti su govorili dr. Milošević, županica DNŽ **Mira Buconić**, **Vesna Čučić** i tajnik HGDCG **Trip Schubert**.

- Ovo je povijesni trenutak. Rijetko se događa da neko svoj opus daje drugima, i ovo je još jedan korak naprijed u dobroj suradnji naših regija povijesno upućenih jedna na drugu, kazala je županica Mira Buconić.

Svečanosti je nazočio generalni konzul RH u Kotoru **Božo Vodopija**, a darovnicu je primila predsjednica Matice Hrvatske – ogranak Dubrovnik **Ivana Burdžić**, koja je pročitala tekst dr. Miloševića.

- Ostavljam svoje sveukupno znanstveno i književno djelo stožernoj kulturno-prosvjetnoj instituciji-Matici hrvatskoj, zastupljenoj po njezinu ogranku u Dubrovniku.

Moja kršćanska načela nalažala su mi cijeli život da svjedočim ljubav i povezanost među ljudima i narodima.

Moja velika želja i zavjet je da ova moja skromna djela posluže razumijevanju, uvažavanju i prijateljstvu između Hrvatske i Crne Gore.

Neka moja ljubav - Boka kotorska - bude most i zalag čvrstih odnosa za dobro svih ljudi s obje strane granice, navodi se u darovnici.

Svečanost su uveličale klape Bisernice Boke i Ragusa.

sac, visoko cijenjen ne samo u Crnoj Gori nego i dalje.

Dr. Gjurović je također govorio o stvaralačkom radu dr. Miloševića, sa posebnim osvrtom na njegovu izuzetnu aktivnost na afirmaciji Bockeljske mornarice.

Admiral akademik **Ante Stamač** istaknuo je da dr. Milošević, pored toga što je znanstvenik, i moralna vertikalna svojih prostora, svestran u svojim istraživanjima, pravi stvaralac.

Dr. Stjepan Mijović-Kočan kao urednik nije htio mnogo da govori o znanstvenom djelu dr. Miloševića, jer je, kako je istaknuo, sve kazao u samoj knjizi.

Na kraju se obratio sam laureat dr. Miloš Milošević:

- Tijekom ove godine bio sam zaista raskošno darivan od strane državnih vlasti Republike Hrvatske i od strane Matice Hrvatske. Tako sam imao čast da 8. srpnja u Kotoru ispred katedrale Sv. Tripuna od predsjednika Stjepana Mesića primim hrvatsko državno odličje Red Danice Hrvatske sa lentom i likom Katarine Zrinske, a danas mi Matica Hrvatska promovira knjigu.

Oba dara su mi podjednako draga jer, dok je simbolika Katarine Zrinske o djelovanju oko približavanja država i njenih stanovnika, dotle odabrani radovi svjedoče o bliskim znanstvenim temama i ozbiljnosti njihovog tretmana

Meni sve to izaziva posebno uzbudjenje i radost, jer mi je životna orijentacija bila prvenstveno okrenuta rudarskom otkopavanju arhivske građe, daleko od ljudskih očiju. Ali, život me nosio svojim putovima i na arhivističkom i znanstvenom planu, pa je došlo i do ovih međunarodnih priznanja posebnoga ranga. Na svemu tome sam

Vam posebno i srdačno zahvalan“.

Narednog dana posjetili smo Udruženje književnika Hrvatske, na zahtjev predsjednika, zajedno sa dr. Mijovićem – Kočanom, koji je član Udruženja, gdje je dr.

Milošević potpisao Ugovor o pristupanju Udruženju.

Ovaj put dr. Miloševića je veličanstveni prikaz povijesti i kulture Boke, a što se osjetilo na svakom susretu, kazao je na kraju kap. Ilija Radović.

Radović, Milošević i Kočan

Priredio:
Tripo SCHUBERT

Posjet Barlovića

01. 10. 2008. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore posjetio je Josip Barlović, producent HRT, sada umirovljenik. Razgovarali smo o daljnjoj suradnji, a u skladu sa Odlukom Upravnog odbora društva, o angažiranju gospodina Barlovića za povjerenika za medije u Hrvatskoj.

Posjet učiteljice

03. 10. 2008. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore posjetila je učiteljica za dopunsku nastavu na hrvatskom jeziku. Nakon završenog četverogodišnjeg mandata Maja Širola se vratila o domovinu, a na njeno mjesto je Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa postavilo Marinu Bastašić iz Jastrebarskog, prof. hrvatskog jezika. Sa prof. Marinom su razgovarali dr Ivan Ilić, Tripo Schubert i Dario Musić, voditelj ovog projekta. Dogovorena je dalja suradnja sa HGDCG i sa redakcijom Hrvatskog glasnika.

Razgovor sa književnicima

03. 10. 2008. Tripo Schubert, tajnik društva, razgovarao je sa pjesnicima Desankom Matijević i Miroslavom Sindikom. Dogovoreno je da u narednom periodu animiramo sve književnike i pjesnike hrvatske nacionalnosti, kako bi ih predstavili našim čitateljima preko Hrvatskog glasnika. Zaključeno je također da se raspiše natječaj za izradu zajedničke zbirke poezije i proze. Izraditi će se kriteriji i formirati komisija.

Sastanak podružnice Tivat

07. 10. 2008. održan je sastanak Podružnice Hrvatskog građanskog društva

Crne Gore - Tivat. Diskutiralo se o sljedećim pitanjima: Usvojen je Poslovnik o radu, aktivnostima na učlanjenju svih zainteresiranih sa područja Općine Tivat, postavljenju novih povjerenika, aktivnostima društva do kraja godine, pretplate na časopis Hrvatski Glasnik, izradu

prijedloga plana rada za narednu godinu, uključenju muzičara iz Tivta u mandolinski sastav društva. Zaključeno je da se sastanci održavaju jednom mjesečno, a uvešće se i dežurstvo dva puta sedmično u prostorijama HKD „Napredak“. Sastanku su prisustvovali tajnik HGDCG Tripo Schubert i Vivijan Božović.

Sastanak Odbora za postavljanje biste

07. 10. 2008. održan je sastanak Odbora za izradu i postavljanje biste Vladislavu Brajkoviću. Od strane Bokeljske Mornarice nazočili su Marija Radulović, predsjednica Društva prijatelja Perasta i Ilija Radović, viceadmiral Bokeljske mornarice. Ispred Hrvatskog građanskog društva Crne Gore nazočili su Marija Mihaliček i Tripo Schubert. Opravdano su odsustvovali predstavnici Nacionalne zajednice Crnogoraca Hrvatske dr Radomir Pavičević i dr. sci. Dragutin Lalović. Dogovoreno je da se odmah urade neophodni elaborati o lokalitetu i o značaju ovog projekta za Perast i uopće za čitavu Crnu Goru. Usvojen je i hodogram daljih aktivnosti do realizacije.

V. književni susreti u Rovinju

09 - 11. 10. 2008. u Rovinju su održani susreti književnika hrvatskih manjina s književnicima u Hrvatskoj, u organizaciji HKD „Franjo Glavinić“, Hrvatske matice iseljenika, Matice hrvatske, Ministarstva kulture i Grada Rovinja. Na susretima je ispred Hrvatskog građanskog društva Crne Gore sudjelovala urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović.

Prijem kod Mesića

13. 10. 2008. predsjednik Republike Hrvatske Stjepan Mesić primio je u svojoj rezidenciji dr. Miloša Miloševića, ispunivši tako svoje obećanje dato ljetos u Kotoru prigodom uručenja visoke državne nagrade Red Danice Hrvatske sa lentom i likom Katarine Zrinske da će dr. Milošević biti njegov gost prigodom prvog boravka u Zagrebu. Uz dr. Miloševića, sastanku su nazočili viceadmiral Ilija Radović, predsjednik Bokelj-

ske mornarice u Zagrebu Josip Gjurović i urednica Hrvatskog glasnika Tamara Popović.

Darovnica dr. Miloševića

20. 10. 2008. u organizaciji Matice Hrvatske, Dubrovačko – neretvanske županije i Hrvatskog građanskog društva Crne Gore upriličena je svečanost u Narodnoj knjižnici u Dubrovniku u povodu darovnice djela dr. Miloša Miloševića Matici Hrvatskoj – ogranak Dubrovnik.

Prijave na konkurs

31. 10. 2008. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore prijavilo je na konkurs Ministarstva kulture, medija i sporta, za dio prihoda od igara na sreću, tri projekta: Obilježavanje 500-te godišnjice rođenja Marina Držića, Kulturna i pomorska prošlost Dobrote i Bokeljska priča.

Čestitke

Hrvatsko građansko društvo uputilo je čestitke:

02. 10. 2008. u povodu Dana Grada Hvara
08. 10. 2008. u povodu Dana neovisnosti Republike Hrvatske
21. 10. 2008. u povodu Dana Općine Konavle
28. 10. 2008. u povodu Dana Herceg Novog

Objašnjenje

Don Pavao Medač bio je domaćin grupi privrednika i umirovljenika iz Zagreba, kojoj je Hrvatsko građansko društvo Crne Gore izradilo plan obilaska Bokokotorskog zaljeva iznajmljenim jedrenjakom „Vruja“. Nakon posjete svetištu Gospa od Škrpjela, gdje ih je dočekaao don Srećko Majić, uplovili su u kotorsku luku, obišli grad i pomorski muzej i posjetili Bokeljsku mornaricu, razgovarali sa admiralom, viceadmiralom i grupom oficira. Na kraju su posjetili i HGDCG.

Pomorski rječnik

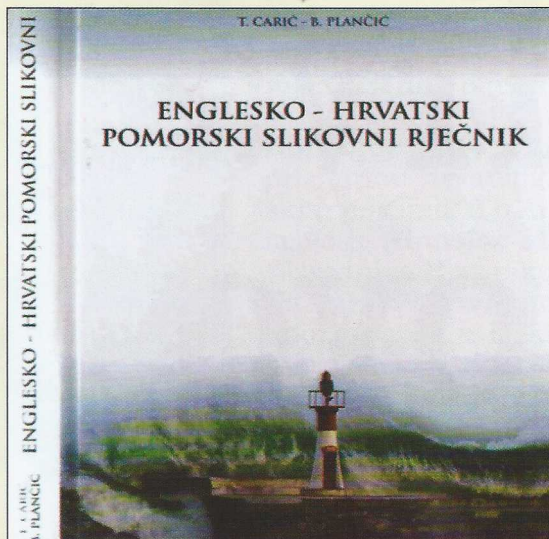
Pomorski fakultet u Splitu izdao je knjigu **Tonke Carić** i **B. Plančić** „Englesko- hrvatski po-

morski slikovni rječnik“.

- Napisan je stručno i znalački. Sadržaj je vješto odabran, a cijeli rukopis odiše ogromnim iskustvom autorica. Zadivljujući je trud uložen u ovo, usuđujem se reći, kapitalno djelo, ocijenio je prof. mr. sc. **Ivica Kuzmanić**.

- Zbog svoje praktičnosti i jednostavnosti, rječnik će poslužiti svima koji se bave pomorstvom, a onima koji uče pruža mogućnost da pored jezika prošire i znanja iz struke, jer vizualno predstavlja sve obuhvaćene pojmove. Mislim da će postati nezaobilazan u biblioteci svih koji su u doticaju sa pomorstvom, smatra kap. **Tomislav Miletić** iz Ministarstva mora, turizma, prometa i razvitka Vlade RH:

E
M
P
L
O
Y
M
E
N
T

EXPERIENCED SHIP PERSONNEL REQUIRED FOR SUPPLY VESSELS

DECK OFFICERS ENGINE OFFICERS ELECTRICAL / ELECTRONIC OFFICERS DP LICENSE MANDATORY FOR ALL RANKS

IF YOU ARE SEEKING LONG TERM EMPLOYMENT WITH EXCELLENT WAGES
SEND APPLICATION TO THE REPRESENTATIVE:

AMCS, Skaljari—Zimski bazen 85 330 Kotor
tel. 382 82 322 561 fax. 382 82 322 637
e-mail: adriamar.co@cg.yu

V. SUSRETI KNJIŽEVNIKA HRVATSKIH
MANJINA S KNJIŽEVNICIMA RH U ROVINJU

Hrvatsko slovo pod tuđim nebom

Piše:

Tamara POPOVIĆ

U Rovinju su od 09. do 11. listopada održani V. susreti književnika hrvatskih manjina s književnicima u Hrvatskoj, u organizaciji Hrvatskog kulturnog društva Franje Glavinića, Matice Hrvatske – ogranak Rovinj, Hrvatske matice iseljenika – ogranak Pula, Ministarstva kulture i Grada Rovinja.

Susrete je u HKD „Franjo Glavinić“ otvorio rovinjski dogradonačelnik **Marino Budicin**.

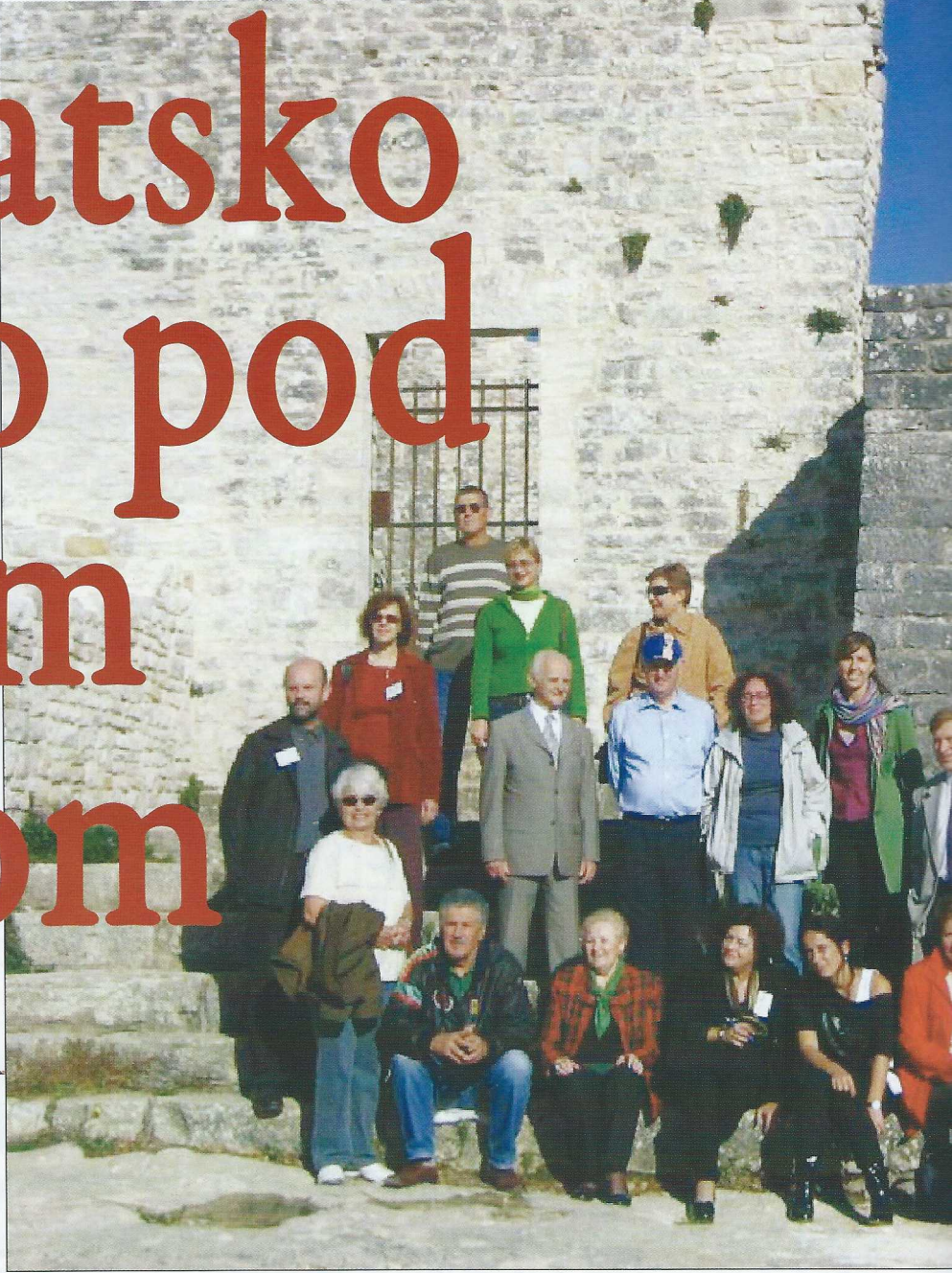
Na otvaranju su se nazočnima obratili akademik **Dubrav-**

ko Jelčić, predsjednik Matice hrvatske **Igor Zidić**, predsjednica ogranka u Rovinju **Olivera Dundović**, u ime HKD Franje Glavinića **Mario Sošić**, te u ime Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija **Ivica Čulina**.

Dvojezični časopis „Insieme – Zajedno“, glasilo Saveza hrvatskih zajednica u Italiji, pred-

stavila je glavna urednica **Mira Dujela** iz Rima.

U popratnom glazbenom programu nastupili su članovi zbora »Franje Glavinića«, a zatim su **Olivera Dundović**, **Dolores Petrinić** i **Rudolf Ujčić** predstavili književnike **Antoniju Baksa-Srnel**, **Mariju Banko**, **Suzanu Glavaš**, **Roberta Hajszana**, **Ljubicu Kolarić-**

Dumić, Zdravka Luburića, Nevenku Nekić, Dubravka Pušeka, Milicu Steković i Ljerku Totch-Naumovu.

Književnici su se publici predstavili ulomcima iz svojeg pjesničkog i književnog stvaralaštva na hrvatskom, ali i jeziku svoje nove domovine.

Moderatori skupa bili su članovi pokretačkog odbora: Vo-

diteljica HMI Pula **Ana Bedrina, Olivera Dundović, Mario Sošić**, a da svaki organizacioni detalj prođe kako treba budno je nadzirao prof.dr. **Branimir Crljenko**.

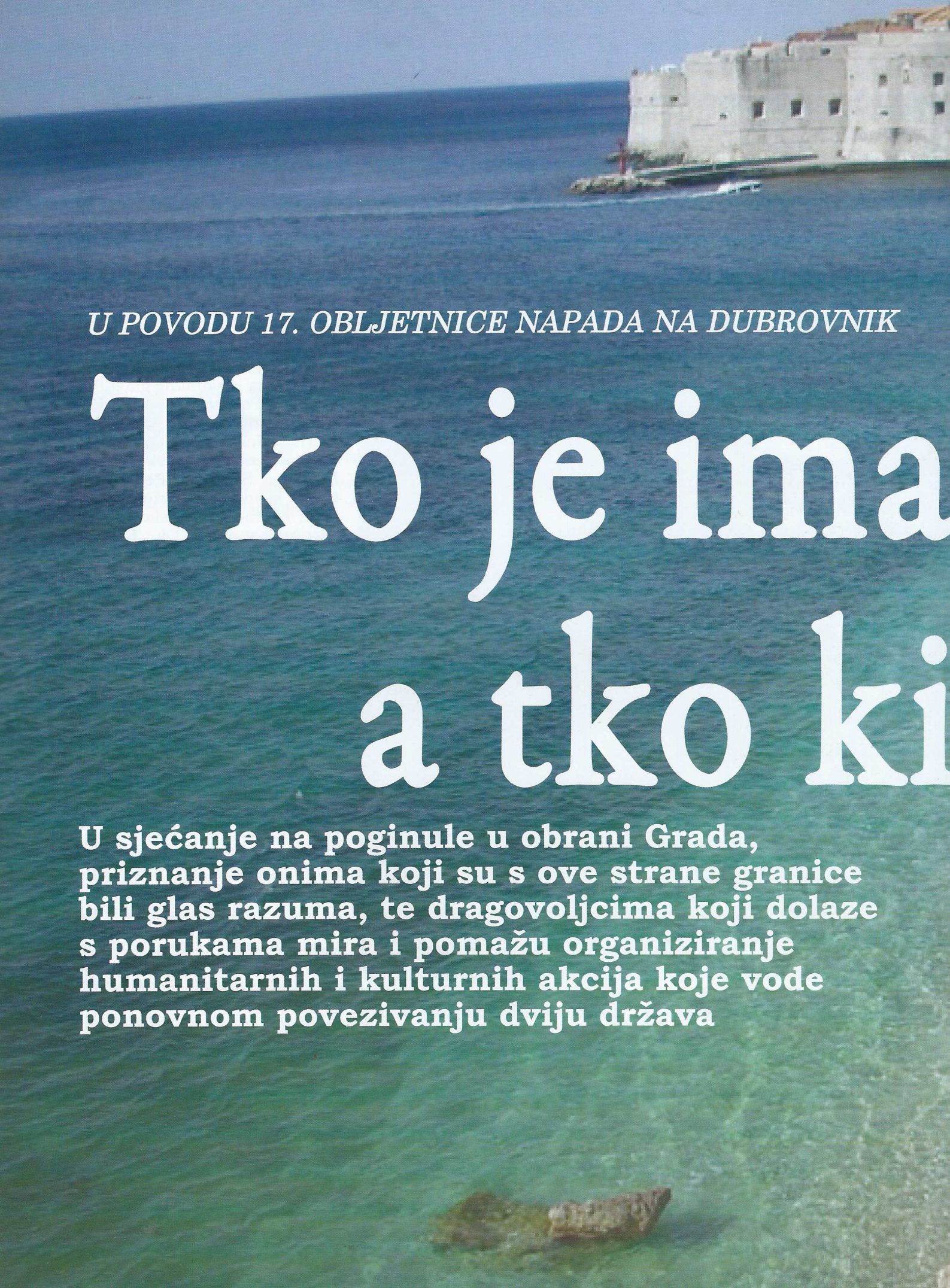
Na znanstvenom skupu u okviru Susreta govorio je akademik **Dubravko Jelčić** koji je predložio da HKD „Franjo Glavinčić“ postane bibliografski

centar. **Robert Hajszan** govorio je o najstarijem glagoljskom tekstu pronađenom u Gradišću, **Ljubica Kolarić-Dumić** o protjerivanju Hrvata iz Srijema, **Nevenka Nekić** o Katarini Livljanić, **Zdravko Luburić** o duhu i sili između literature i politike u Njemačkoj, **Branimir Crljenko** o jeziku karaševskih Hrvata u Rumunjskoj, **Domagoj Ante Petrić** o nepriznatim hrvatskim manjinskim piscima, a o Anti Ciligi izlagao je **Ninoslav Mogorović**.

Urednica Hrvatskog glasnika **Tamara Popović** govorila je o informiranju u Boki kotorskoj i Crnoj Gori, dok je **Antonija Baksa Srnel** predstavila život Hrvata u Sloveniji. **Petar Hategan** govorio je o pripadnosti naše kulture europskom kulturnom modelu, a **Ljerka Totch Naumova** o prijevodi-ma književnih djela kao mostovima suradnje između Makedonije i Hrvatske. **Marija Banko** imala je izlaganje o životu Hrvata u Australiji, a **Petar Bašić** o „hrvatskom slovu pod afričkim nebom“.

Posljednjega dana Susreta sudionici su posjetili Čakavsku kuću u Žminju. Recital žminjskih učenika i pjesnikinja oživio je stihove osnivača Čakavskog sabora **Zvane Črnje**, praćen prigodnim govorom tajnika **Ferdinanda Tončinića** i ravnateljice Osnovne škole **Mirande Damjanić Roce**.

Rovinjski skup književnika i znanstvenika predstavlja, potiče i promiče daljnje književno stvaralaštvo Hrvata koji žive izvan svoga matičnoga prostora, uz poruku da izvan-domovinska književnost obogaćuje hrvatsku književnu maticu, doprinosi izgradnji hrvatskog zajedništva i služi podizanju mostova prema drugim jezicima i kulturama, te je sastavni dio hrvatske, a time i europske i općeljudske baštine.

U POVODU 17. OBLJETNICE NAPADA NA DUBROVNIK

Tko je imao a tko nije

**U sjećanje na poginule u obrani Grada,
priznanje onima koji su s ove strane granice
bili glas razuma, te dragovoljcima koji dolaze
s porukama mira i pomažu organiziranje
humanitarnih i kulturnih akcija koje vode
ponovnom povezivanju dviju država**

A scenic view of a coastal town, likely Dubrovnik, featuring a sandy beach, a harbor with boats, and a historic stone wall with a red-tiled roof. The town is built on a hillside overlooking the sea. The water is a deep blue, and the sky is clear. In the foreground, there are green bushes and a sandy path leading towards the beach.

o petlju čmu

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Za dobro Kotoru, Vraćamo značaj Kotoru, Za nas Kotorane, Vrijeme za Kotor, Sve najbolje za Kotor, Pokrenimo Kotor... predizborna groznica trese i udara s radio i TV postaja, dok lijeno sunce proviruje kroz rešetke niskih prozora betuletine u kojoj konavosko plava boja zidova pojačava upečatljivost starih crno – bijelih fotografija isluženih nogometasa. Tu i tamo poneki slomljeni okvir... Dvije bakice dobile mirovinu, časte svoje unuke, jedna čak i zeta. U susjednoj prostoriji atmosfera zadimljena od gustog dima cigareta, kroz koji se snop svijetla bezuspješno probija. Gazda, neprikosnoveni vladar, nadzire sve pa i alkoholne pare; jedan gost viče: „Daj Bože što se trpjet može“. Čuje se glasno mljackanje, očito uživanje u jelu i piću. Asocijacije su neumoljive: Albert Camus, neprevaziđena teorija egzistencijalizma...

Sjedim sa svojim prijateljem, svojim sugovornikom, jednim od osnivača Hrvatske ratne mornarice, dragovoljcem i braniteljem Dubrovnika, počasnim članom i prijateljem Hrvatskog građanskog društva Crne Gore. Za susret i razgovor odabrao je baš ovu kafanu „jer nigdje nema takvih tripica“.

Vraćamo se nešto godina unazad, kad je egzistencijalizam bio više od teoretskih naklapanja ili tek sporadičnih artističkih doživljaja nekih pjesnika.

Prvi je listopada. 17. obljetnica napada na Dubrovnik, koji je počeo točno u 06. 18h sa mora, pucnjevima iz raketnih topovnjača na tvrđavu Fort Imperijal na Srđu. Sat kasnije sručila se kiša olova, željeza i zla s kopna i iz zraka.

Pitam ga kako sada, 17. godina kasnije, doživljava poruke koje se čuju u aktualnom političkom ratu DPS i SDP, čija su prepucavanja dostigla vrhunac

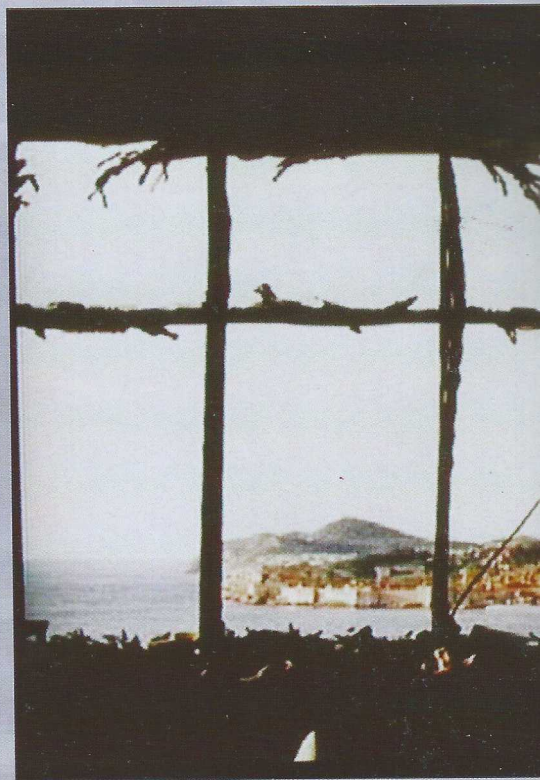
aktualizacijom teme sudjelovanja pojedinih njihovih čelnika na dubrovačkom ratištu. Tko je vojevao, a tko spašavao ljude i imovinu; tko je imao petlju, tko kičmu, a koga je uštuklo, koga je pak privodila vojna policija, tko je tek ostao a tko se vratio nazad... Kampanja dobiva humoristične, nadrealne i gotovo nestvarne dimenzije, pa se nije čuditi ako se netko u budućnosti kandidira i za načelnika Konavala, kako su duhovito primijetili liberali.

- Čuj, to ti je dnevna politika. Paloma efekt.

Podigla sam obrve i začuđeno ga pogledala, a on je lijeno nastavio.

- Da. Za jednokratnu upotrebu. Meni je puno bitnije spomenuti da je taj dan održan prosvjed na Cetinju... Žrtva je zalog budućnosti, a posljednja žrtva koja je pala u obrani Dubrovnika je bio Nikola Krivokapić, Crnogorac podrijetlom i veliki hrvatski domoljub. To je apsurd. Sve pozna granicu osim ljudske gluposti. Ona je, nažalost, univerzalna. Treba se izdići, boriti protivu negativnih pojava, zla u sebi i oko sebe, malograđanskog shvaćanja da smo najljepši, najbolji, naj... zaboravljajući da takvim načinom vrijeđamo Boga, na koga se kao kršćani često deklarativno pozivamo, ljude oko sebe i ponajviše same sebe“.

U sjećanje na sve koji su trpili, a prije svega poginule u obrani Dubrovnika, te kao priznanje onima koji su s ove strane granice bili glas razuma i u tim teškim vremenima; dragovoljcima koji dolaze u Kotor i uopće u Crnu Goru s porukama mira, te pomažu organiziranje humanitarnih i inih akcija koje vode ponovnom povezivanju ovih naših dviju država, objavljujem jednu toplu dubrovačku priču. Priču jednog sasvim posebnog čovjeka i glumca, i za ne reći histriona. Priča je univerzalna koliko je uvijek

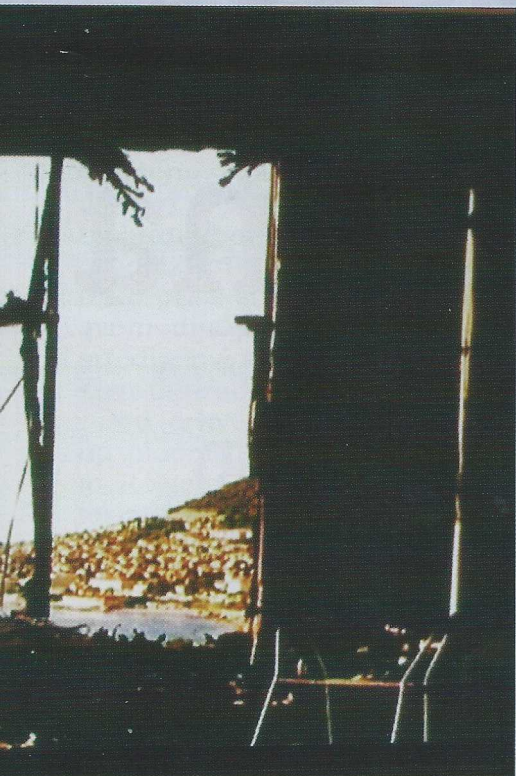

univerzalna borba protiv zla, a kojeg ima na svakom kutku kugle zemaljske.

Daj Bože da ova osobena ispovijed doprinese da svi smognemo snage spoznati istinu, te smoći dovoljno dostojanstva i hrabrosti „pljunuti joj u oči“.

Predrag Vušović, jedan od najboljih glumaca hrvatske scene, dijete Grada tj. Lapada, podrijetlom iz Kotora, ratne je godine proveo u Dubrovniku i bio jedan od prvih glasova pobune protiv Miloševićeve politike. Isto je tako bio jedan od prvih koji je nakon rata otišao u Podgoricu kao glas razuma i optimizma, pokazavši time dobru volju za ponovno uspostavljanje pokidanih veza u vrijeme kada mnogi „turbo patrioti“ s obje strane granice na to nisu bili spremni. „Nisam vas pitao za mišljenje kada sam prvi puta ustao protiv bezumne agresije i ostao u Dubrovniku, ne pitam vas ni sada“, odbrusio je uvijek zabrinutim dušebrižnicima.

A Predo? Tipičan felinijevski tip. Malo tko interpretira Držića poput njega. Jer, Vušović, na prvi pogled „komedijaš“, za-

pravo je tragičar kao što jest i sam Držić.

Tko je zapravo Predrag Vušović?

- Predrag Vušović je čovjek, boem, „lep ko slika“. Rođen 29.08.1960. u Kotoru. Odrastao u Boki, kraljici Jadrana koja nema svoje sunce, ali zato ima najljepšu mjesečinu na kugli zemaljskoj. Od 1967. godine živim u Dubrovniku, najljepšem Gradu na svijetu, gdje se gluma njeguje od pamtivijeka i koji je najbolji ambijentalni teatar na svijetu. U takvom okruženju bilo je gotovo nemoguće izbjeći takvo opredjeljenje, a budući sam čovjek koji je uvijek želio biti u centru pažnje, to mi se glumom i ostvarilo.

Koliko ste vezani za Kotor?

- Sv.Vlaho i sv.Tripun padaju na isti datum. Obitelj Marina Držića došla je iz Kotora i kao i ja našla svoj smisao u dubrovačkim zidinama. Nosim najljepše uspomene na svog ujaka i njegovu familiju, nosim bol nakon potresa 1979. godine, nosim boje divljega šipka i nosim sjećanje na najveći autori-

tet ovog stoljeća don **Branka Sbutegu**.

Na koji ste način vi doživjeli ratno ludilo? Poznato je Vaše prijateljstvo sa crnogorskim ministrom gospodinom Mićunovićem, inače uvažanim redateljem i velikim prijateljem Dubrovnika i hrvatske kulture.

- Najljepši dio tih ratnih dana bio je prijenos iz Cetinja kad su liberali pjevali „S Lovćena vila kliče, oprosti nam Dubrovniče“. I sad mi suze dođu na oči kad se sjetim da su neki ljudi onda već znali što se događa. Bio je to jedan od momenata kad sam bio ponosan na moje crnogorsko porijeklo. Inače, u to vrijeme organizirao sam podjelu vode u Lapadu. Čovjek sam kojemu je bilo koja vrsta agresije nerazumljiva. I fizička i psihička.

Đaga-Branislav Mićunović bio je moj susjed. I sad smo susjedi, nekad u Podgorici, sad u bivšoj Jugoslaviji. Jedan od rijetkih koji je započeo kulturnu suradnju između Hrvatske i Crne Gore. Moje kolege i ja nećemo nikad zaboraviti gostoprimstvo i vrhunski teatarski doživljaj u predstavi „Galeb“, maestra Čehova i u režiji genijalnog Maggellia.

Odlazak u Zagreb, boravak u Gaveli. Povratak u Dubrovnik sa vašim psom Putom, legendom Grada kao što ste i Vi sami.

- Htjeli mi ili ne, nažalost, Dubrovnik je provincija. Koliko god ga volio, ne pruža mogućnosti za opstanak u umjetničkom svijetu kao što to pruža metropola poput Zagreba. Na poziv **Krešimira Dolenčića** igran Dunda Maroja u Dunđu Maroju, drugi put. Pu-

to se tada još nije bio rodio. Nađen je na smeću u Lapadu 1996. godine s impozantnih 2kg i 700 gr. Nikad nisam otišao iz Dubrovnika, tako da nije ni bilo povratka. Već 28 godina sam dio Dubrovačkih ljetnih igara i ovoga Grada.

Prvi kontakti sa Crnom Gorom?

- Moj otac je bio prvi poslijeratni (II.svj.rat) arhitekt u Crnoj Gori, osnivač Zavoda za urbanizam, dakle legenda na svoj način. Kao Puto i ja. U Crnu Goru došli smo tiho i ušli u legendu.

Zašto baš Držićevi karakteri sakupljeni u monologu Dugi nos?

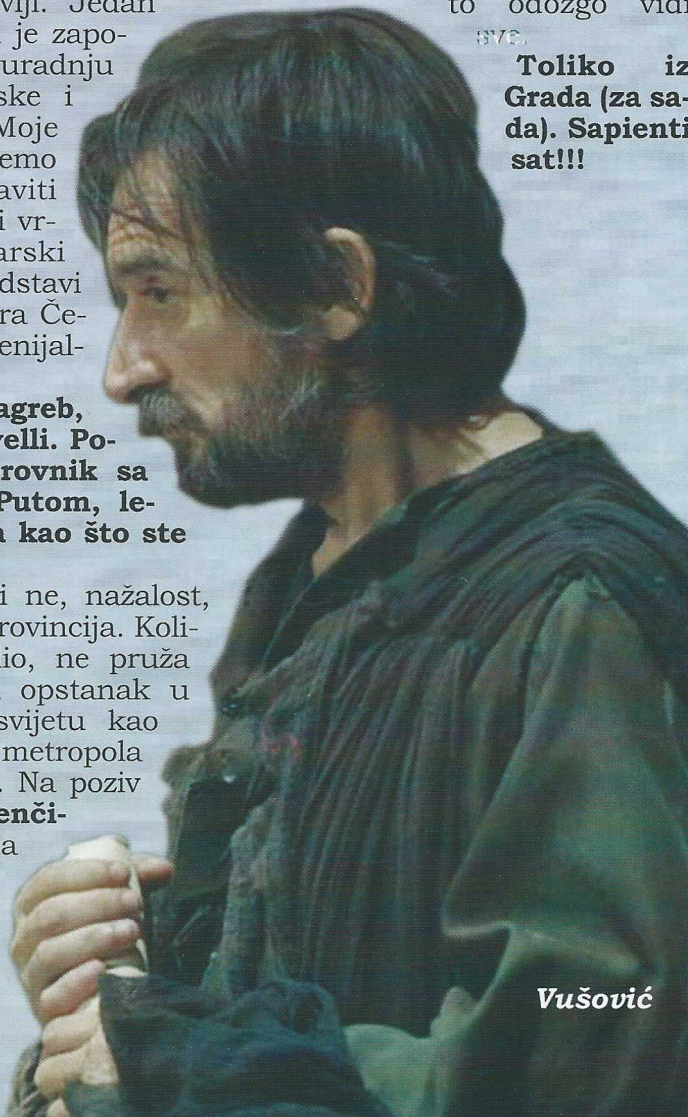
- Zato što sam ja Držićeva reinkarnacija. Dugi nos- koliki nos toliki ponos.

Gdje smo sada i što dalje...

- Pliva govno, pliva i maslinovo ulje. Sve na kraju ispliva. Što će dalje biti s njima – netko to odozgo vidi

SVZ

Toliko iz Grada (za sada). Sapienti sat!!!

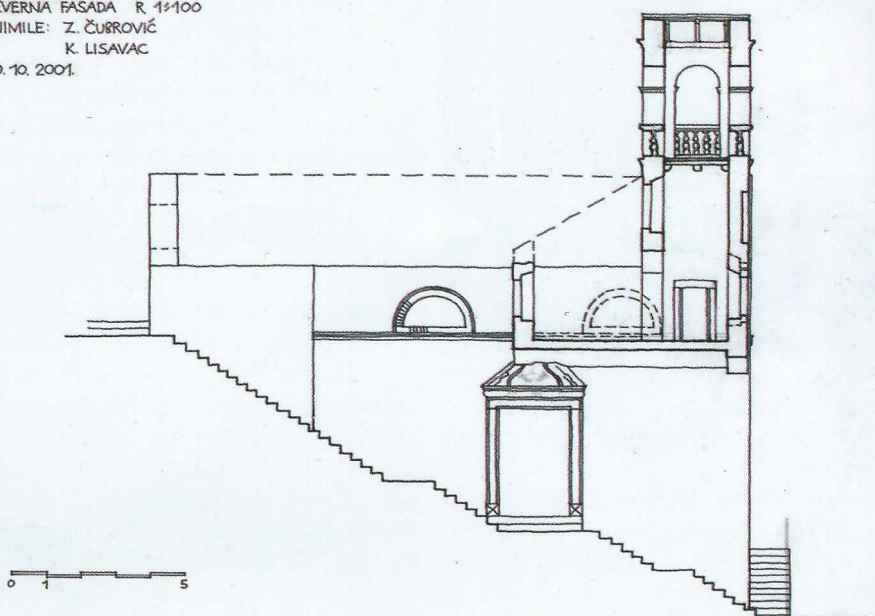

Vušović

Crkva sv. Frana

Uz franjevački samostan nastao adaptacijom starijih zgrada i korištenjem dijelova srušenog klaustra manastira na Gurdiću, podignuta je 1688. godine nova crkva posvećena sv. Franu

CRKVA SV. FRANA U KOTORU
SEVERNA FASADA R. 1:100
SNIMILE: Z. ČUBROVIĆ
K. LISAVAC
30. 10. 2001.

Piše:
Zorica ČUBROVIĆ

Nakon rušenja franjevačkog manastira na Gurdiću, (1656.) podignutog 1288. godine od strane Jelene Anžuske, žene srpskog kralja Uroša I, franjevci su se preselili u novi samostan u južnom dijelu Kotora. Uz samostan koji je nastao adaptacijom starijih zgrada i korištenjem dijelova srušenog klaustra manastira na Gurdiću, podignuta je 1688. godine nova crkva posvećena sv. Franu. Nad uličnim svodom između crkve i samostana kasnije je izgrađen zvonik.

U periodu od 1808-1813. godine samostanske zgrade su pretvorene u kasarnu, a

crkva je stavljena van funkcije. Po dolasku Austrije, 1814. godine, crkva je vraćena kultu. U crkvi se služilo do 1840. godine. Nakon toga građevina je bila izložena propadanju i raznošenju materijala. Danas je bez krova, zasuta šutom i obrasla korovom.

Crkva sv. Frana je jednobrodna građevina pravokutne osnove orijentirana u pravcu istok – zapad, sa apsidom trapezoidne osnove na istočnoj i ulazom na sjevernoj strani. Parom pilastara koji nose trijumfalni luk prostor prezbiterija odvojen je od prostora crkve. Oltarski prostor izdignut je za nekoliko stepenika u odnosu na pod u naosu. Crkva je osvijetljena kružnim prozorima sa zapadne i istočne

strane i polukružnim prozorima na podužnim zidovima. Krov crkve je dvovodan. Prag pravougaonog otvora na zapadnom zidu viši je za jedan stepenik u odnosu na pod.

Preko horske galerije na zapadnoj strani crkva je povezana sa zvonikom, a preko vezne prostorije na istočnoj strani zvonika i sa samostanskim zgradama.

Do osamdesetih godina XX. stoljeća na južnom zidu je još stajao zidni oltar koji je tada zajedno sa natpisom iz prezbiterija prenesen u Biskupiju. Sredinom XIX. stoljeća iz ove crkve u crkvu sv. Josipa prenesena su dva zvona i propovjedaonica izrađena u drvetu.

Crkva sv. Frana izlazi na manju pjacetu preko koje di-

jagonalno teče ulica od Sjevernih do Južnih gradskih vrata. Pjaceteta je u južnom dijelu oivičena zgradom u čijem prizemlju je ulični prolaz iz vremena romanike. Prizemni dijelovi i zapadna fasada samostana potiču iz vremena na prijelazu romanike u gotiku. I u korpuse susjednih zgrada u ovom dijelu grada uklopljeni su dijelovi starijih srednjovjekovnih građevina.

Pod crkve je viši u odnosu na pločnik pjacete za oko 3,0 m što se može tumačiti karakteristikama strmog i stjenovitog terena sa gornje strane ulice Sjever-Jug ali i drugačijim urbanističkim uvjetima u vrijeme gradnje crkve.

Prema planu Kotora iz 1785. godine (Đironcijev plan) sa zapadne strane crkve postojalo je veće proširenje koje je po visini odgovaralo njenom podu. Na osnovu ovog podatka moglo bi se pretpostaviti da je u to vrijeme postojao ulaz u crkvu i sa zapada. Prema Đironcijevom planu, starije stepenište stajalo je u pravcu ulaza u dvorište susjedne zgrade na južnoj strani crkve i moglo je voditi na plato ispred zapadne fasade crkve sv. Frana.

Potvrda ove pretpostavke nalazi se u činjenici da je zidanje južnog dijela najniže zone zapadne fasade, uz koji je bilo prislonjeno spomenuto proširenje, znatno grublje obrade u odnosu na sjeverni, vidni dio iste fasade, na kome se zapaža finija obrada.

Plan Kotora iz 1840. godine pokazuje da su u to vrijeme već nastale promjene urbanističkog rješenja u ovom dijelu grada. Na njemu se uočava da je već izvedeno današnje stepenište koje uz zapadnu fasadu crkve vodi do susjednih zgrada na južnoj strani.

Prezidivanje koje se uočava sa strana pravokutnog otvora na zapadnoj fasadi moglo bi da ukazuje na promjene koje

su nastale kada je proširenje uz crkvu uklonjeno, odnosno, kada je prvobitni ulaz u crkvu zamijenjen današnjim većim prozorom. Ove promjene bi kronološki odgovarale podatku da je crkva ostala bez funkcije 1840. godine.

Crkva sv. Frana danas predstavlja jednu od najugroženijih građevina unutar gradskih zidina Kotora. Građevina je već više desetljeća u ruševinama i bez krova. Daljem propadanju zidanih konstrukcija doprinose negativni utjecaji atmosferilija, vegetacija u

unutrašnjosti crkve kao i dugogodišnja zapuštenost.

Propadanju je izložen i zvonik koji predstavlja jednu od najvrjednijih vizualnih komponenti grada. Položaj zvonika nad uličnim prolazom izgrađenim između crkve i samostana i u urbanističkom smislu predstavlja izuzetno rješenje.

Negativnost predstavlja i činjenica da je prostor samostana u funkcionalnom smislu odvojen od crkve i zvonika, odnosno od cjeline u okviru koje je i nastao.

Ivan Ferro

Piše:
dr. sci. Lovorka ČORALIĆ

Razdoblje XVI. stoljeća doba je najizrazitijih hrvatskih prekojadranskih migracija u Mletke. Iseljenici zavičajnoga podrijetla od Zagreba i Požege do Bosne i Boke tada su prednjačili drugim, ne manje značajnim useljeničkim skupinama (Albanci, Armenci, Grci, Nijemci i drugi) u gradu na lagunama. Djelatni su u svim dijelovima grada, duž otoka mletačke Lagune i diljem zaleđa, a kao uposlenike bilježimo ih i u gotovo svim onovremenim zanimanjima (ponajprije u pomorstvu, obrtu i trgovini). Upravo sredinom XVI. stoljeća, u doba kada iseljenička zajednica u Mlecima brojčano postiže svoju najvišu razinu, njezini članovi podižu i samostalno zdanje sjedišta svoje bratimske udruge Sv. Jurja i Tripuna (Scuola degli Schiavoni). U razdoblju XVI. stoljeća u Mlecima djeluje i cijeli niz iseljenika, pojedinaca zapaženih u svojim temeljnim profesijama, gospodarski iznimno moćnih, poduzetništvom upućenih na razgranatu komunikaciju diljem Jadrana i Sredozemlja, a svojim donatorskim djelovanjem posebno važnih u povijesti djelovanja i kulturnoga napredovanja hrvatske bratovštine u Mlecima.

Izrazit primjer jednoga uspješnog poduzetnika, iseljenika koji je u gospodarskom

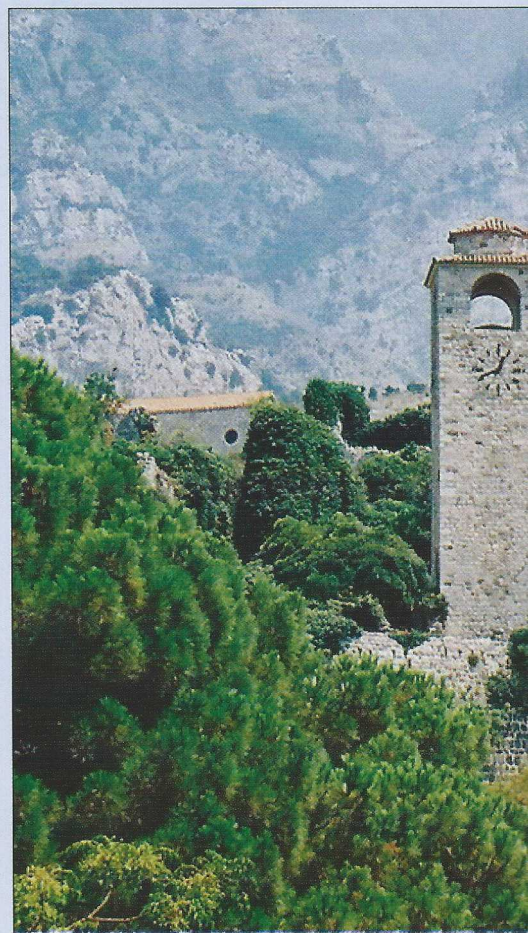
Kada je riječ o novčarskim poslovima, izrijeком se, uz neke mletačke poduzetnike, spominju i Ferrovi sunarodnjaci zavičajem iz grada Bara – Mihovil Voluica i Juraj Alatović

djelovanju ostvario prosječnom iseljeniku neslućeno bogatstvo, Baranin je **Ivan Ferro**. Svjedočanstvo o tome Ferrova su oporuka i njezin dodatak te posebno inventar – popis njegove sveukupne pokretne i nepokretne imovine, načinjen na zahtjev bratovštine Sv. Jurja i Tripuna.

Iznimne gospodarske mogućnosti

Inventar je nastao tijekom više izvršenih ubilježbi i nosi nadnevke od 7. kolovoza 1563. te od 6. i 14. travnja 1564. godine. U prvom dijelu inventara sadržan je popis Ferrove pokretne imovine pohranjene u njegovoj kući u župi S. Giovanni Novo u Castellu. Iz sadržaja inventara razvidno je da je imućni Baranin raspolagao s prostranom kućom na kat. U prvome dijelu popisa nabrajaju se u kućanstvu imućnijih građana uobičajene pokretnine: namještaj (stolovi, stolice, ormari i ormarići, kreveti, slamariće, tepisi, zavjese i zastori, prekrivači, škrinje, sanduci,

ljestve), posteljno rublje, posude (više kompleta pribora za jelo i različitih vrsta posuda), odjeća i obuća različite vrste i namjene (ogrtači, odije-

la, košulje, haljine, prsluci i dr.), zatim različite vrste sukna, kao i ostali uobičajeni predmeti kućanske uporabe. Predmeti su brojni te odaju imućnoga građanina i visoku razinu kulturnih navika i potreba Ivana Ferra.

Dana 14. travnja 1564. godine načinjen je i popis potraživanja odnosno novčanih pologa koje je Ivan Ferro imao u mletačkim bankama odnosno u magistraturama s kojima je sklapao određene poslove. Tako u bankama Pisani i Tiepolo drži 271 dukat i 16 groša, dočim je 117 dukata i 22 groša pohranjeno u uglednoj mletačkoj banci Correr. Sa nadnevcima iz 1563. i 1564. godine ubilježene su priznanice o poslovanju s mletačkim carinskim službama, posredstvom kojih je Ferro ostvarivao poslovanje u svezi izvoza i uvoza sukna. Opsegom je najveći popis Ferrove službene

prijepiske. Sva pisma datiraju u razdoblje od 1541. godine do početka 1560-ih godina te su dragocjen presjek dvadesetogodišnjeg uspješnog razgranatog poslovanja tog iseljenika. Kao mjesta djelovanja Ferrovih poslovnih partnera navodi se cijeli spektar gradova i luka duž Jadrana, Sredozemlja, Levanta i Atlantika. Brojem ubilježbi prednjače London, Antwerpen i sirijski Alep. Nešto češće bilježe se i poslovanja s Tripolijem, Smirnom, Solunom, zavičajnim mu Barom i nedalekom mu Lušticom, kao i s gradom Dubrovnikom, dočim se u pojedinačnim ili rijetko spominjanim primjerima poslovnoga poduzetništva bilježe talijanske luke Genova i Napulj te dalmatinski Split i Trogir. Završni dio Ferrova inventara sadrži podatke o novčarskim potraživanjima i kupoprodajnim ugovorima. Kada je riječ o

novčarskim poslovima, izrije kom se, uz neke mletačke poduzetnike, spominju i Ferrovi sunarodnjaci zavičajem iz grada Bara – **Mihovil Voluica** i **Juraj Alatović**, a u jednom je spisu zabilježen i polog (od 150 dukata) u mletačku zala-gaonicu na ime Ferrove kćeri **Nikoloze**. Kupoprodajni ugovori otkrivaju nam da je Baranin Ivan Ferro, uz nemalu trgovačku aktivnost, značajan dio svoje dobiti ulagao u stabilan zemljišni posjed diljem mletačke terraferme (Veneta). Riječ je o više pojedinačnih lokaliteta, kupljenih istovremeno ili tijekom niza godina od tamošnjih zemljovlasnika.

Darovnica hrvatskoj bratovštini

Sva nabrojena imovina, kako novčani polozi, pokretnine u Ferrovoj kući u Castellu, kao i brojni zemljišni posjedi na terrafermi, trebala je oporučnom odredbom pripasti – ukoliko njegovi nasljednici ne budu imali potomaka – bratovštini Sv. Jurja i Tripuna. U tu je svrhu, kako bi se potraživanja mogla pravno realizirati, načinjen od strane vodećih predstavnika udruge inventar Ferrovih dobara. Međutim, na osnovi postojećih istraženih spisa u Arhivu bratovštine Sv. Jurja i Tripuna, nije nam poznato da li je bratovština ikada stekla pravo na dio imovine tog barskoga iseljenika. Možemo samo pretpostaviti da su imovinu zakonskim putem naslijedili članovi njegove obitelji – supruga **Kornelija** te nakon njezine smrti kćer Nikoloza i sin **Ivica**. Da li je, barem kada je riječ o novčanom kapitalu, bratovština stekla dio Ferrova prebogatoga nasljedstva, pokazat će možda neka buduća istraživanja i otkrića oporučnih spisa Ferrovih potomaka i nasljednika.

Stari Bar

Ljubav na Lokrumu

Romeo Fiorelli (1870 – 1958), građanin grada Kotora, kroničar svojeg doba, u svojim je zapisima sačuvao od zaborava mnoga obična i značajna događanja toga vremena. „Hrvatski glasnik“ uz odobrenje obitelji Fiorelli, prvi je časopis koji će u nastavcima prenijeti Kroniku grada Kotora, gledanu i doživljenu očima građanina Romea Fiorellia. Priloge prenosimo izvorno, bez ispravljanja i lektoriranja, kako bi čitateljima predložili pučki govor onoga vremena

Priredio:
Dario MUSIĆ

God. 1887 na dan Sv.Cecilije bio je prvi dan mog izlaska u Građanskoj glazbi. Godine 1888 dana 8 rujna zatvorili me u Općinskoj tamnici takozvana Karaklak. Evo za koji razlog. Građanska glazba je taj dan održala na Obali koncert, jer je taj dan spadala Gospa od Prčanja. Ja ostavio koncert i otišao na Prčanj. Kada sam se vratio dočekala me je policija, da po naređenju učitelja De Sarana moram biti zatvoren, u jutro su me paveli u Općini a Načelnik Niko Stefanović dobro me osaldao, govoreći mi ako drugi put budem izostao od glazbene službe, da ćeme dati zatvoriti u (Palaču Benzon) to je ve-

lika tamnica. Eto dokaza kako u ono vrijeme su morali glazbari biti poslušni i tačni u svojoj službi. Te iste godine umrla mi je majka.

Do svoji 20 god. uvijek me je pratila nevolja. God. 1889 udala mi se sestra Giulia. Dana 4 listopada 1892 otišao sam u vojsku u Domobrance (Landver inf.reg. No.23) i služio u kadar 14 mjeseca u Kotor. Kada sam dovršio 2 mjeseca regrute, Kapetan moje čete J.Schorl uzeo me za njegovog dinera, onda kod njega sam uživao. Kod njega sam bio 8 mjeseci, u kolovozu 1893 je poludio i povel ga u Czernovitze, a mene premjestili u oficirsku minažu kao konobar, gdje sam tu ostao do svršetka vojske. Živio kao grof.

Po svršetku vojske 31 Pro-

sinca 1893 otišao sam u Dubrovnik i namjestio sam se kod radnje firme Pavla Srinčića. Kod te firme našao sam u radnju mog kunjada tape-

tara Alfredo Ferri i tako smo zajedno radili.

Dana 10 Srpnja 1894 otišao sam sa Dubrovačkom glazbom u Risnu – Boka sa

Cetinje 1900.

parobrodom “Dubrovnik” prigodom svečanosti Sv. Petra. Kako smo tu noć morali prenoćiti u Risnu, odbor od svečanosti podijelio nam je svakome glazbaru adresu i broj kuće gdje svaki mora da pođe na spavanje. Ja i moja dva prijatelja kako smo se u jednoj gostioni zabavljali do iza ponoći njesmo se pobrinuli za stan gdje ćemo na spavanje. Gostiona se zatvorila i neznamo gdje ćemo na spavanje, a na putu smo sreli jednog stražara i upitali ga, gdje se nalazi ova kuća pod ovim brojevima, a on nam odgovara da je to daleko u Smokovac, ali dođite samnom i poveo nas ispod jedne tezge, a kako smo bili pri piću nismo znali gdje se nalazimo. Ja svukao bluzu i stavio pod glavu i zaspao kao top. Sutradan u zoru počela

zvona crkve Sv. Petra da zvene a u toliko sam se probudio i gledam gdje sam, u groblje ispod tezge crkve. Poviše glave su mi stajale dvije mrtvačke škrinje naslonjena na dvije grede, a ispod moje glave kosturnica. Dva moja prijatelja su opazili gdje su, pak su pobjegli. Sreća za mene da se nisam probudio jer mi nebi bilo dobro djelovalo. Iz Risna smo krenuli natrag za Dubrovnik u 12 sati noću sa malim parobrodom “Cavtat”. Kad smo izišli na morsku pučinu naišli smo na strahovito uzburkano more, da je morao kapetan odalečiti se nekoliko milja od kraja, da nas ne baci na hridine. Te noći sam propatio veliki strah, a more je bacalo od jedne kavobande na drugu i gledali smo smrt pred očima. Zahvaljujući Bogu u tri sata

stigli smo u Cavtat i pješice u Dubrovnik. Te iste godine morao sam 10 Kolovoza poći u Kotor na vojničku prvu rizervu. Iza svršetka rizerve vratio sam se u Dubrovnik na moje staro mjesto. Poslije nekoliko vremena upala mi je u oči jedna za mene simpatična gospođica i počeo s njom sprovoditi ljubav. Kako je išla u Učiteljskoj školi (Preparandiji) majka je bila posvuda postavila straže da se ja nebi snjome sastanuo.

Na Lokrum

U mjesecu srpnju 1895 kada se škola zatvorila, ona meni piše da je majka za ferije šalje na otok Lokrum kod dunda, koji je bio Lokrumu čuvar, samo da ne bude u gradu i da se ne sastanemo, tako majka internira svoju kćer. Ali sam ja internaciju popravio. Kako ja do tada nisam bio na Lokrumu i bio mi je nepoznat., pak sam njoj pisao da mi nacрта plan od Lokruma gdje ona stanuje. Kada je plan stigao u moje ruke, dogovorio sam se snjome da ću noći u 11 sati između 12 i 13 srpnja krenuti sa lađom i da me čeka. Onda sam morao da se promislim kako ću nabaviti barku. Između te dane otišao sam na jednome brodu da popijem čašu vina i da vidim kako stoji plan od barke. Kada sam dobro posmatrao rekoh dobro mi je, ova se barka može lako odvezati.

U odlučnoj noći došao sam pred brod, svukao postole i polako ušao u brod, a preko kavobande u barku. Strah je bio veliki da nebi gospodar broda čuo, jer bi bio promislilo da sam došao da ukradem i predao na puliciju, ali sreća da je prošlo dobro.

Krenuo sam put Lokruma.

Kada sam stigao iza nekoliko metara puta počeo je jedan po glasu veliki pas da laje, rekoh u sebi, sada sam propao, u meni opet djeluje strah. Kada se pas približio ja da se spasim počeo sam da mu bacam slatko samo da se smiri, i tako komad po komad pas je pojeo, te nije ni to bilo suđeno da pojede moja simpatija. Pas se umirio i poslije mi je bio kažiput. U mali sam dah došao nekoliko metara daleko od kuće, te sam se zaustavio i vidim na prozoru pri zemlji kroz persianu jednu ruku maha. U velikom strahu sam se približio i rekoh dali si ti Marici, otvorila persianu, govoreći mi kako sam stigao amo, ja njoj odgovaram, sada nema od toga razgovora, no mi reci jasno jesmo li mi ovdje sigurni. Ona reče, vidiš ona vrata, tu mi dundo spava, a poviše glave mu visi revolver, a ja njoj odgovaram, onda sam ja ovdje došao da poginem. Skoči iz funjestre i homo u šumu da se spasimo i tako je bilo.

U tri sata počelo da svanji-va zora i krenuo natrag. Barku nisam mogao da je dovedem pri brodu, jer su bili već ustali i tako sam je vezao na Porporeli. Isti dan poslijepodne otišao sam na taj dotični brod da popijem čašu vina, da mogu doznati koji je final imala barka.

Kad sam uljegao na brod, čujem gdje gospodar broda priča da su mu ukrali barku. Ja uljegao u razgovor govoreći mu, ma gosp. Ambrozio nije barka kutija šibica da se može ukrasti, a on meni odgovara ili može ili ne može, jutros kada se moj mladić digao da pokvasi brod barku nije našao. To ima da bude jedan fini lupež. Ja sam mu onda rekao to je baš čudno-

vata stvar. Ja sam tad od broda bacio pogled pram Porporeli, a djeca našla barku i skakali u more na kupanje, a onda sam ja rekao da nije ono vaša barka što djeca iz nje skakaju u more. On je dao pogled i ostao i reče jest, jeste li vidjeli njihovog korađa. Na brodu se nalazio jedan stražar i otišao na Porporeli i sekvestrao djeci robu i da im robu neće dat dokle ne kažu tko je barku sa broda odnio. Djeca počela plakati govoreći mu da su oni barku našli na Porporeli. Stražar se uvjerio da oni nisu barku odnijeli i pustio ih je na slobodu. Stražar doveo barku na svoje staro mjesto. Gospodar broda ga je počastio govoreći mu ako si dobar

Trabakule u Dubrovačkom portu 1895.

pronadi tko mi je barku di-
gao, dobit ćeš dvije litre pro-
ška. Stražar odgovara go-
spar Ambrozio, ja ću nasto-
jati ali to je teško pronać, ka-
da ga vi nijeste mogli da ga
uhvatite kada vam je bio na
brodu, a kada sam spavao. A
da ste ga uhitili što bi ste bi-
li učinili. Bio bi ga napio mo-
ra i predao ga puliciji. Eto
što bi se meni dogodilo da je
čuo gospodar.

Strah kojeg sam podnio ni-
je moguće vjerovati. Odnijeti
barku- navali pas- i poviše
glave revolver- tri strahovite
tačke kroz tri sata. Prava je
ona rečenica da se u životu
tri puta luduje i to u djetinj-
stvo u ljubavi i u starosti.
Kako nije bilo sudište ta se
ljubav rastopila.

Dana 7 kolovoza bio sam
pozvat u drugu vojničku ri-
zervu u Gružu na velike ma-
nevre, te smo marširali Gruž,
Gruda, Vrbanje, Crkvice, Ko-
tor i natrag.

Dubrovnik – Kotor – Cetinje

Dana 3 svibnja 1807 nala-
zio sam se u Kotoru radi
udadbe sestre Verginie. Da-
na 4 svibnja krenuo sam na
Cetinje pješke preko staroga
puta da posjetim neke moje
prijatelje. Taj isti dan preko
Bara stigao na Cetinje Kralj
Aleksandar Obrenović, te mu
je bio priređen veličanstveni
doček. Dana 5 svibnja je
spadala krsna slava Kralja
Nikole- Sveti Đorđe. Na Ceti-

nju sam našao gđu. Zanutti-
ni modisticu te je radila u
Rusti institut. Šetajući snjo-
me dolazi prema meni jedan
perjanik govoreći mi jesi li ti
primorac. Ja njemu jesam.
On meni kaže hajde pred
Dvorom traži te nasljednik
Danilo, a ja sam se snebio
pak ga gledam i rečem mu da
nijeste se vi prevarili, a on
mene pita jesi li ti Bokež i
pak hajde, hoće nasljednik
Danilo da predstavi Bokelje
Kralju Aleksandru, onda
sam razumio o čemu se radi.
Otišao sam i tun sam našao
veliki broj Bokelja, između
njima zastupnika Boke, Ra-
doslava Kvekića, Jova Sun-
dečića, kap. Pava Kamenar-
ovića pjesnika, te su se Kra-
lju Aleksandru Obrenoviću
predstavili. Bili su i neki
pretstavnici iz Dubrovnika,
Mato Gračić i Pero Banac i
neki drugi.

Dana 6 svibnja u 5 sati ju-
tro krenuo sam put Kotora
opet pješke, jer su kočije ra-
di Kralja bile sve okupirane i
krenuo preko Baica. Kada
sam pregazio nekoliko stran-
putica, čujem gdje neko više
stani momče a ne vidinga.
Tko Crnogorska straža koja
izlazi iza jednog grebena i
zaustavi me. Pita me kuda
ideš u Kotor odgovorim, ne
smiješ jer danas putuje za
Kotor Kralj Aleksandar Obre-
nović pak su putevi zatvore-
ni. Ja sam mu nato odgovo-
rio da Kralj kreće iz Cetinja u
1 sat poslije podne a da ću ja
prije stići u Kotor., no što se
stavi Kralj na putovanje i da
ja idem hitro preko strampu-
tica da mogu brzo doći da vi-
dim doček kralja što ju je
Austrija pripravlila. Utoliko
me on pita odakle si ti mom-
če, ja sam Crnogorac a živim
u Kotoru, iz kojeg si sela iz
Čeklića, koje porodice, Vujo-
šević. Crnogorac sav veseo,

Risan 1900.

daje mi ruku te me pita, što je tebi bio barjaktar Pero Vujošević. To je meni bio dede, a on meni vjerujem ti si od junačke porodice. Eh ti si naš dođi samnom i povede me u jednome hanu i počastio me je sa rakijom i kafom.

U hanu su sjedala tri Crnogorci i predstavio me je njima, govoreći im da sam ja unuk barjaktara Pera Vujoševića i svi su se samnom rukovali. Iza nekoliko trenutaka Crnogorac mi reče, hajde neka ti je laki put i pomogao te Bog i Sveti Vasilija. Za tebe je slobodan put. Ja sam ga zamolio da mi dade jednu propusnicu, kako ću biti slobodan proći druge straže, te mi je dao i krenuo put Bukovice.

U istinu moja majka je bila iz Čeklića i rođena Vujošević ali za barjaktara Petra Vujoševića ništa znao, a ja sam njemu rekao da me pusti proć. Na Bukovici sam se zaustavio u jednom hanu i popio dvije medovine. U ha-

nu sam našao i jednog crnogorskog oficira, te i on je zapitao kako ja putujem kada su putovi zatvoreni radi prolaza Kralja Aleksandra Obrenovića. Ja sam mu kazao razlog i pustio meje i krenuo put Njeguša.

Stigao u Njeguš i od Njeguša do Kotora počinje "Komedija". Sjeo sam pred hotel "Njeguš" počinnuo sam i ručao. Kroz to vrijeme dolaze iz Cetinja dvije kočije. U prvoj kočiji u uniformi Mađordom Kraljevskog srpskog dvora, a u drugoj kočiji dva srpska vojnika sa kuferima od Kralja.

Kočijaš koji je vodio Mađordoma bio je Kotoranin po imenu Božo Pavličević rečeni Prč i molio sam ga ako bi bilo moguće da do Kotora sjednem kod njega i reče mi da će zamoliti Mađordoma da me pusti sjesti u kočiju od onih dva vojnika. Ja sam prešao u kočiju na stranu da njemu dam počast predstavio sam se i zahvalio sam mu što mi je dozvolio mjesto u

kočiju.

Mađordomo je znao nekoliko jezika govoriti i čuo me da sa kočijašem govorim talijanski, pak me zamolio da do Kotora snjime govorim talijanski, jer da ima dugo vremena da nije govorio taj jezik.

Kako se Austrija bila pripremila za doček Kralja, tvrđave stale u oprezu kada vide na granicu kočije da u počast Kralja pucaju. Kada smo mi uljegli u austrinsku granicu, sa tvrđave Vrmac i Goražda počele pucati, ja u taj čas sam rekao eto iza nas ide Kralj. Mađordomo mi odgovara ne, jer sam ja dobio Kraljevo naređenje da će Kralj krenuti sa Cetinja u 1 sat, onda sam ja rekao tvrđave su se prevarile misleći da su u ove kočije Kralj. Mađordomo meni odgovara tako je, ali mi reče nije čuda da su se prevarili, jer će im biti samo javili da su putovi zatvoreni i kada vide prve kočije da pucaju.

(nastavlja se)

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 | 481 40 51. 481 40 52. 481 40 54. fax. + 385 | 481 40 56.

e-mail. info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

Bokeška južina

Piše:

Vlasta MANDIĆ

Antun: Za svetoga Tripuna, do kada će padat ova kiša? Evo dvadeset dana ne kalmaje. Perfin ćemo se potopit.

MATO: Meni baš godi. Sjedi-mo kod našega šjor Meneghel-la u toplu, suhu kafanu na Trg od oružja, pijemo vrući punč, papamo kotorske krempite i što očeš još od života. Ja sam kontenat i su malo.

TRIPO: To ti je Boka, raj od svijeta. To ti je naš Kotor, ja-dan ne bio. Kada se uvali jugo, između ovih brda, moraš čekat buru da sve prosuši i pomete. A meni ti nema ništa milije ne-go se dobro obući, staviti čizme i ceradu, pa poč u đir od Do-brote do Mula. Tada ti počinje mirakuo. Nebo puno sivih oblaka, u svim nijansama, gu-raj se i vardaju po nebu, vri kao da si u paklu. U čas se spušta neki moro oblak, pa prekrije pola Vrmca. Drugi se izdigne pa ti otvori pogled na Pestingrad, treći oburda plju-sak na Oravac, a između njih zrak sunca promili, pa kao ref-lektor, vođen stručnom rukom stvoritelja, obasja dio Mula. Tako ti ta mahnita igra „juga“ traje danima, a slike se samo ređaju, spetakuo! E, treba imat oko za vidjeti i dušu za osjetiti tu prirodnu ljepotu i čar. Ja je gledam cijeli život i još mi se nije štuvalo.

ČIRO: Okle će ti se i štufo? Otac ti je ostavio dobre šolde, žena donijela bogatu dotu, a ti samo spendaješ li, spendaješ. To malo rabote što činiš na Su-du, taman ti dođe da promije-niš ariju, da nijesi doma. Lako

ti je onda imati umjetnički in-spiracion i činjet promenade dok puva jugo.

TRIPO: A što ćemo moj dragi Čiro, sve treba znati. Nije ti bi-tno koliko si pametan i koliko si skula završio, već ti je bitno koliko, su malo pameti i skule, možeš učinjet pametnu stvar. To ti je ta mrva prirodnog geni-ja, koju ti može samo dragi Bog kalendat.

MATO: Gracija, molim te po-makni se sa toga prozora. Evo već je pasalo pola ure kako gle-daš ko pasaje preko trga, per-fin ne može ni svjetlost ući od tebe. Jesi li barem što aloćao?

Gracija: Nema se što aloćat. Mrtvilo! Nema više brodova, turista, fešta, promenada. Sve je zamrlo. A ko će na ovo kiše izaći iz kuće. Samo mi, budale jedne, ne možemo propustiti dan, a da ne svratimo u kafa-nu. Jesam li se mogao lijepo doma raskomodit, obut panto-fule i čitat đornale. Nego fali nam naš famozni Emilijo, grande filosofo, još nije ari-vaio?

ČIRO: Sigurno danas neće ni doći. Ispred grada je sve po-plutalo, ima pola metra vode. Još niko, od komunitadi, nije stavio ponton da možeš suvih crevalja ući u grad. Prije neko-liko su mijenjali pločnik ispred grada, ali nisu sredili konale i opet ista štorija. Ne znam ima-li u ovi grad ikoga za učinjet pametnu stvar.

TRIPO: Ma ko je reko da Emilijo neće doći? Evo ga! Trči bez lumbrele, a ima neke foje ispod miške.

Antun: Obećao nam je na-stavak kazivanja iz kotorskog arhiva. Ma da znaš, slušam ga

kon gušto, iako se ti Mato stal-no zafrkavaš sa njim.

MATO: Ma to, onako, od bo-ta. I meni ga je mило slušati.

Emilio: Dobro jutro, svima. Neka Vam ne padne teško ovo kišovito i melanhonično kotor-sko jutro. Pravo vrijeme za ugodne razgovore. Moram Vam priznat, fetiva gospodo, da sam jutros, kada sam povi-rilo kroz finjestru i vidio da je nebo palo na zemlju, izgubio svaku volju da uopšte izadjem iz kuće. Malo me držao dispe-racijun, jer sam se sjetio da me čekate kod sinjor Meneghella. Pomislio sam kako bi Vam uludo pasao dan bez mojega prisustva.

MATO: Nemoj se ti, Emilijo, infišavat. Imamo mi štofa da se divertimo i bez tvojih intele-tualnih besjeda. Dosta ti je sa-mo glavu okrenut put finjestri-na i gledat male kokole kako pasavaju i presaču lokve.

Emilio: Neću ni primjetiti, ni abadat što ste rekli, gospar Mato. Vaše botunade su mi poznate. Stalno su Vam žen-ske na pameti. Ali, niste ni ne-zainteresovani za moje besje-de, jer se svaka moja parola vata na Vaše uši, čak im svaka godi, a usto Vam podiže kul-turni nivo.

TRIPO: Gospar Emilio, sada kada ste završili sa picikava-njem krenimo sa novitadima iz kotorskog arhiva.

Emilio: Kamarijere, donesite mi vruće vino i dvije krempite, na moj račun.

MATO: Baš si kao pravi Ri-šnjanin. Stavite sve na moj konto.

Emilio: Poštovana gospodo, ne možemo se oteti ovom

tmurnom, kišovitom danu koji nam nameće, ogni tanto, depresivno raspoloženje. Kada je jugo, svi smo mi po malo cuknuti na svoj način. Što hoću riječi?

Svi: Što, što, ali je ko umro?

Emilio: Nije nas niko, od nama znanih i dragih, napustio. Hoću napraviti uvod u nove informacije o našem slavnom i dragom Kotoru. Hoću reći da je i njega znala deblat južina.

Svi: Kako, kako, što to zboriš.

Emilio: Naš fetivi gospodar Fijorelli opisuje kakav je život bio u drugoj polovini 19-og vijeka. Dokle sam čitao došlo mi je plakat. Evo što je zapisao „U to vrijeme Kotor je bio u kritičnom stanju radi saobraćaja, jer nije bio sa parobrodskim prugama vezan toliko koliko je bilo potrebno. „Austro-Ugarski Lojd“ bi šiljao sedmično jedan brzi parobrod „Arciduca Ferdinando Massimiliano“, a drugi naizmjenično „Arciduchessa Carlota“. Bili su na valjke i putovali od Trsta do Kotora 4 dana.“

MATO: Pa to ti je, jado moj, bila brza linija. I danas se oće 2 dana brodom do Trsta, a koje je vrijeme?

Emilio: Ali nije bilo drugog obalnog saobraćaja pa hrana nije mogla dolaziti u Kotor. Svega je falilo. Ali to nije sve. Slušajte dalje. Radničke zadruge, Banke, Sokoli, Vatrogasci, Gradska muzika - sve je bilo obustavljeno. Činovnika u uredima je bilo vrlo malo. Grad na više mjesta nije bio popločan, a dućani u potpunom neredu. Ali poslije južine i mrtvila, zapuhala je bura, razvedri se nebo nad Kotorom. Po koji zna koji put speranca je došla od mora.

ČIRO: Znao sam da ćeš to reći. Što bi mi, jado moj, bez mora. To ti je život, kultura, prosperitet, bogatstvo...

MATO: Čiro, prekini, znamo mi to i bez tebe. Što se dalje

događa reći će naš profesor Emilio.

Emilio: Zahvaljujem gospodar Mato, sve ste bolji đak, što mi čini veselje. Dunkve, od 1890 god. sve ide na bolje. Formiraju se parobrodski društva i to: austrijski „Lojd“ u Trstu, „Ugarsko Hrvatska“ u Rijeci, „Dubrovačka plovidba“ u Dubrovniku i „Bokeška plovidba“ u našem milom Kotoru. Tada svakodnevno dolazi brza pruga Trst-Kotor i Rijeka-Kotor, a trgovačkih brodova dnevno je bilo po 2-3. Otvorio se saobraćaj kočijama Kotor -Cetinje. Država je povećala broj činovnika. Proširila se „Dojmi kafana“, počele su zabave. Boka je postala ratna luka, puna oficira i vojnika. A đe ti ima vojske ima i zabave i lumperaja. Tada Kotor ima 8 hotela, 7 restorana, 10 gostiona, 12 kafana, 3 pivovare.

MATO: Ma što to govoriš. Kakav život je to morao biti. Stalno lumperaj. Malo sam zakašnjo, trebao sam se prije roditi. O, koja šteta!

TRIPO: Ne prekidaj ga Mato.

Emilio: U pivovari „Laković“ svaki četvrtak je svirala Vojna glazba, a u pivovari „Račeta“ svake subote. Na Puč je bila pivovara „Sarajevo“ i imala je ljetnu pozornicu. Bome i plesačice i pjevačice, koje su svake večje zabavljale narod. U nedjelju ispred „Dojmi“ od 11h - 13h Vojna glazba je držala koncerat, a uveče od 8-11h svirala je Građanska, Srpska ili Vojnička glazba. A u pokladno doba svake nedjelje maškarani. Veljun u kafani „Dojmi“, restauraciji Valtelini i u Jadranskoj kafani. Počeli su u Boku dolaziti veliki engleski, američanski i njemački parobrodi, a svaki put bi ih dočekivala glazba.

MATO: O, to je tropo lušo i za danas, a ne za to doba.

Emilio: Dalje gospodar Fijorelli navodi da se u Kotoru, u to vrijeme, živjelo u najvišem ra-

spoloženju i zadovoljstvu.

ČIRO: Blago njima.

Emilio: Još navodi da su ga Triesteci prozvali „Piccola Parigi“, a Bečlijci „Kleine Wien“. Ali, došla je 1914, počeo je I svjetski rat i sve je pošlo da fondo. Mnoge obitelji napuštaju Kotor, tako da od 4000 stanovnika broj je pao na 2700. Sav život zamire. Sada ćete čuti dio koji me u dušu dirnuo. Fijorelli doslovno piše srcem i kaže: „Vremenom se Kotor počeo opet penjati, ali nikada više onako, jer sadašnji naraštaj nije u duhu patriot za svoj rodni kraj. Dubrovčani ne idu u tuđe gradove i tamo kupuju kuće, jer su patrioti za svoj grad i drže se svoga kraja, a Kotorani koji su stekli blago u svom rodnom kraju, idu u tuđe gradove i tamo kupuju i grade i odseljavaju se iz svoga kraja. Kotorani su se raselili po raznim gradovima i najmanje ih ima u Kotoru, a tuđi otimaju svoje mjesto. Tada se tuže da u Općinu kotorsku nema Kotorana, pak tako mora i da ide kada je većina tuđeg naseljenog naroda, a manjina Kotorana gubi od većine. I po takvim patriotima mora da tuđi zapovjeda. To ostaje kritika na onim istim Kotoranima koji ne haju za svoj rodni kraj, pak mora da Kotor propadne. „Dragi moji ima li se ovome što dodat?

Tripo: Ima koliko god oćeš. Ni ovi današnji Kotorani nisu ništa bolji. Ko god je pošao u svijet svuđe se prezentao da dolazi iz slavnoga grada vjekovne tradicije, kulture, bome, da nije tikva bez korijena. Ne mogu reći, navrate oni, i to manji broj, da napune baterije, posjete kućno ognjište, provjere stanje u katastar ali to ti je sve. Malo mu koji išta vraća.

MATO: Dobro zboriš, barem mrvicu ljubavi, pa i to bi bilo nešto. Kamarijere, još po jednu turu pića. Ja častim!

Od palača do muzeja

Piše:

Marija MIHALIČEK

Bogatstvo, stjecano teškim pomorskim životom, susret sa svijetom, sposobnost da se uči, prima i odabira od drugih, a istodobno ima svijest o sebi, u osnovi je svega što predstavlja Perast, riznicu mnogih vrijednosti: povijesnih, umjetničkih, duhovnih, stoljećima stvaranih, njegovanih, bogaćenih i čuvanih zahvaljujući generacijama Zmajevića, Balovića, Viškovića, Mazarovića, Smekja, Martinovića...

S obzirom da današnje muzejske zbirke u Perastu sadrže gotovo isključivo muzejski materijal koji je sakupljen u ovom gradu, s pravom možemo kazati da su peraške palače, gdje su se s probranim ukusom sabirale slike, mobiliar, knjige, srebro, tekstil, bile mjesta stvaranja budućih muzejskih zbirki. Tome treba dodati i oružje u kulama, tvrđavi ili u samim palačama i kućama, gdje je bilo uvijek na dohvat, ako zatreba.

Svakako, ovdje treba spomenuti sakupljački i istraživački rad istaknutih ličnosti, koji se odnosi na

kamene spomenike iz ilirskog, grčkog, rimskog i srednjovjekovnog perioda. Zato u Perastu imamo vrijedne komade kamene plastike koji nisu objedinjeni na jednom mjestu, ali se može govoriti o zbirci.

Andrija Zmajević (1624-1694.), čuveni teolog, pisac i mecena, bio je poznat i kao „diletante dell'antichita". Prvi je sakupljao epigrafske spomenike po Boki, stari novac u zlatu, srebru i bakru.

Andrija Balović (1721-1784.), peraški opat, u neobjavljenom rukopisu „Libri degl'analli di Perasto", dao je natpise i iscrtao reljefe na pronađenim grčkim i rimskim nadgrobnim spomenicima.

Veliki značaj u prikupljanju i čuvanju kulturnog blaga Perasta imaju dvije Peraške crkve: Gospa od Škrpjela i Sv. Nikola. Svetilište na otoku ispred Perasta je mjesto gdje se u periodu XVII. i XVIII. st. stvarala jedinstvena zbirka, preko zavjetnih darova. Pločice u srebru koje čine impresivnu zbirku, po broju najveću na čitavom Mediteranu, našle su mjesto u hramu, među Kokoljinim slikama posvećenim Bogorodici, za-

štitnici pomoraca, kojim su darivane.

Zbirke koje se na-

laze u crkvi i muzeju nastale su kao plod običaja da se Gospi, zaštitnici pomoraca iz Perasta i čitave Boke i dalje i zaštitnici grada Perasta, zahvali za sretan ishod u teškim situacijama ratnih i pomorskih okršaja, oluja i brodoloma. Mnogi zavjetni darovi i drugi eksponati iz prošlosti Perasta danas se izlažu u čuvarevoj kući koja je sagrađena uz samu crkvu. To je svojevrsni muzej u kome su sabrane zbirke arheološkog, povijesnog, pomorskog, etnografskog materijala, zbirka slika: portreta, zavjetnih slika na platnu sa prikazima jedrenjaka u pomorskim bitkama i nevremenima pa do zbirke poklona suvremenih slikara. Ovaj muzej, u kome se čuvaju najstarije zbirke u Perastu, izložene u skućenom prostoru s obzirom na njihov broj i običaj da svaki zavjetni dar nađe mjesto u postavci, i u današnjem vremenu, kao i nekad, više su od prezentacije kulturnih i povijesnih vrijednosti.

Muzej uz crkvu Sv. Nikole u Perastu postavljen u prostoru nezavršene katedralne crkve, uz samu staru crkvu, sadrži vrijedne zbirke crkvenih predmeta u srebru, zbirku liturgijske odjeće, najbogatiju i

najočuvaniju, sa izvanrednim primjerima različitog veza i zbirku oltarnih pala, ikona i drugih slika religioznog sadržaja, iz mnogih peraških crkava.

Pored ovih vrijednih zbirki u crkvenim muzejima, koje su utemeljene u dubokoj religioznosti, preko zavjetnih darova crkvama, u Perastu je tijekom XIX st. i prvim desetljećima XX st. izrastala još jedna, koja će postati osnova za budući Muzej grada Perasta. Ova zbirka nastala je poklonima nasljednika, posudbom ili otkupom. Na taj način prikupljene muzealije, isključivo vezane za Perast, čuvane su i izlagane u Općinskoj vijećnici. Ona se nalazila na trgu, a sagrađena je u drugoj polovici XIX st. uz kulu Martinovića iz XVII st. Sada je taj objekt u centru Perasta ruševina, bez krova, na kojoj još stoji grb porodice Martinović i spomen ploča o posjeti Petra Zrinskog Perastu.

Prvi eksponati ove zbirke bili su portreti poznatih Perastana: Matije Zmajevića, Marka Martinovića sa ruskim boljarima, Vicka Bujo-
vića, autoportret Tripa Kokolje i mač koji je po predanju Petar Zrinski poklonio Pera-

**SKALA
RADIO
Kotor**

**Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor**

99.0 MHz

95.3 MHz

www.radiokotor.com

U slavu sv. Juraja

Piše:
Anton ČORKO

Grad Perast smješten je u podnožju brda Svetog Ilije (**Monte Cassone**), koji je dio ogranaka oko **Bokotorskog zaljeva**. Pogledom s mora panorama mjesta daje prostorno trokutasti oblik, kao i brdo **Sv. Ilije**, čiju podnicu dužine oko kilometar čini cesta uz obalu mora, a vanjske stranice se sastaju-sijeku kod Tvrđave Svetog Križa (**Forteca**) koja datira iz **1559. godine**, od koje zamišljena okomita linija ide na centar mjesta na glavno pristanište ispred crkve **Svetog Nikole**.

Mjesto se prostorno dijeli na dva predjela: **Penčići**, koji počinje s zapadne strane prvom kućom **Kazermom** (Austro-ugarska kasarna) i proteže se do zgrade Općine, odnosno do **Velje ulice**, čiji se početak nalazi kod lokacije **Balota** (velika kamena kugla) kod zvonika crkve **Sv. Nikole**. Dalje je predjel **Luka** u neprekinutom nastavku do zadnje kuće **Đurišića**, do uže lokacije **Pošovo**.

Kod početka **Penčića** spomenuti je kako je prvobitno prva kuća bila dvokatnica, tada sa srušenim krovom, koju je negdje oko 1973. godine kupio svećenik prota Zundanić (iz Srbije) i djelomično obnovio, ali se nije uselio. Potpuno je porušena kod proširenja ceste Herceg Novi- Kotor.

Isto tako, suprotno obvezi očuvanja zakonom zaštićenog grada Perasta, u drugoj polo-

Sveti Đorđe (Đurađ, Juraj), zaštitnik junaka, za Perast je uvijek bio od osobitog značaja, čemu svjedoči i najstarija crkva iz XII. stoljeća, koja je njemu posvećena na istoimenom otočiću

vici XX. stoljeća dijelom je oštećen njegov izgled rušenjem od strane Konfekcije Jadran četiri kuće u predjelu Penčići: Tripa Todorovića, Krilovića, Mandera (u kojoj je stanovala obitelj Koren) i kuću Tripa Nikovića, da bi se time osigurao prostor za proširenje radionica i za parkiralište.

Predio Penčići, prema historijskim zapisima, dobio je taj naziv još u XVI. stoljeću po ta-

da brojnoj obitelji Penčić.

Perast kao manji starodrevni grad, iako se nalazi na izrazito krševitoj konfiguraciji, ima dobro planski izgrađenu i razvijenu mrežu unutrašnjih saobraćajnica, ulica i uličica, međusobno povezanih.

Uz samu obalu je cijelom dužinom Novi put koji služi ne samo za automobilski promet Herceg Novi – Kotor, nego je ujedno, naravno otežano, pješaka ulica Obala kap. Marka

Martinovića. Uzduž nje se nalazi prvi red kuća. Sa sjeverne strane ovog reda kuća je ulica Stari put, popločana, isključivo pješačka, ali slabo održavana.

Sa sjeverne strane Starog puta od početka Penčića pa do kraja Luke je drugi red kuća. Od ovog reda kuća sa Starog puta uz brdo se nalaze ostale kuće povezane pješačkim ulicama – skalinima.*

Veće ulice su: Ulica Svetog Ivana, Ulica Gospe od ružarija (Biskupija Zmajević), Mala ulica, uništena rušenjem gore navedenih kuća, Velja ulica koja se proteže od lokacije Ba-

lote kod zvonika crkve Sv.Nikole, uz brdo do Fortece. Ova ulica – skalini je cijelom dužinom granična između predjela Penčića i Luke. U Veljoj ulici se nalazio vodovod od spremišta (velika bistijerna s kišnicom), koji se nalazi iza Fortece, položen od početka ove ulice kod Balote gdje se nalazila javna česma. Tu je i ulica Sv.Antona, te ulica Svete Gospođe do pravoslavnog groblja.

Sve ove ulice – skalini protežu se uz brdo do Gornjeg puta, koji je od jednog do drugog kraja Perasta uža pješačka staza, dijelom zapuštena. Ta-

kođer postoje i manje ulice – skalini koji vode od Starog puta, a koji imaju kraće međusobne poveznice.

Grad Perast duguje svoj razvitak kroz stoljeća junačkim podvizima naših predaka na moru i na kopnu. Tako se godinama nastojalo prenositi kult junaštva i slave na buduće uzdanice na dječake najmlađe dobi – pučkoškolce.

Sveti Đorđe (Đurađ, Juraj) zaštitnik je junaka. Za Perast je uvijek bio od posebnog značaja čemu svjedoči i najstarija crkva iz XII. stoljeća, koja je njemu posvećena na istoime-
nom otočiću.

Pripreme za Đurđevdan

U predvečerje tri dana prije Đurđevdana (**23.IV.**) sakupe se dječaci polaznici pučke škole, njih oko 15, ponekad i više, bez obzira na vjersku pripadnost, da se dogovore gdje će te godine imati svoj stožer koji se tradicionalno zove **GRAD**.

Pogodna za tu namjenu bila je kuća koja je imala veće dvorište, a to su bile kuće: stara Čorkovina (iznad muzeja), Brainović, Bogišić (preko puta kuće Cvitanović), Čorko-Pontizza (iznat crkve Sv.Nikole),

Marković (vis a vis kuće vukaso-
vić – bivši Sud).

Između dječaka učesnika birao se zapovjednik čete, barjaktar i blagajnik. To su bili stariji i odrasli. Svi učesnici ovog slavlja trebali su biti blagdanski obučeni u kratke hlačiće, košulje i kaputiće – paletoe. U Boki su mladići tek sa navršenih 14 godina oblačili duge hlače.

Zapovjednik čete i barjaktar su imali naramenice – epotele. Na hlačicama na nogavicama sa vanjske strane po sredini, okovratniku, na kraju rukava kaputića, imali su kao ukras obrub zlatne vrpce. Ostali su isto ukrašavali s crvenim vrpčama.

Grad je za taj dan bio svečano okičen vijencima od busa, lovorike i jorgovana. Na ulaz se postavljao natpis „**Đurđevdanak junački sastanak**“.

Početak slavlja

Na Đurđevdan ujutro četa se postroji u **GRADU**. Naprijed barjaktar, zatim bubnjar sa tamburom koji je davao takt za koraćanje. S desne strane čete koraćao je zapovjednik čete, koji je bio opasan kraćom sabljom.

Točno u 7 sati ujutro četa polazi iz GRADA pjevajući pjesme: „Hajdemo sada žurno iz GRADA, tamo ono polje ravno vojevati slavno, tamo ono polje ravno vojevati slavno. Trublja se čuje dušmanin tu je, naprijed braćo mila složna jesmo sila, naprijed braćo mila složna jesmo sila“. „Zastave se naše vijuju, hajmo hajmo u boj taj. Neka dušman zna pobjeda je sveti zavjet naš, pobjeda je sveti zavjet naš“. „Malena je Dalmacija, al je dika rodu svom. Još naša trobojnica na kalpaku Sokolskom. Napred stupaj Sokole, Sokole, malena je Dalmacija, al je dika rodu svom“. Ove pjesme su se pjevale čitavim ophodom od jednog do

drugog kraja Perasta.

Čestitanje i završno slavlje

Čestitanje na ovo prazničko slavlje počinjalo je od prve kuće u Luci, na Pošovo. Tu se pred kućom drži zdravica, prvo domaćinu, a zatim svim muškim članovima obitelji. Na primjer: „Lijepo ime Ivo, Ivo, Bog ga živio, sretan bio mnogo ljeta živio, mnogo ljeta živio. Živio gospodin Ivo Đurišić!“ To se ponavlja dok se netko ne pojavi na prozoru ili na vratima.

I tako redom od kuće do kuće. Domaćica daruje prema svojim mogućnostima sa 25 ili 50 para, a neki sa 1 i 2 dinara.

U podne se ide u GRAD, te kući na ručak. Poslije podne u 4 sata ophod se nastavlja do drugog kraja Perasta do Penčića.

Kada su sve kuće obidene, vraća se u GRAD. Novac se prebroji i preda župniku da on organizira zajednički ručak na na otočiću Sv. Đorđe (Juraj), i to na Markovdan 25. IV. Naba-
vi se janje, koje se na otoku ispeće na ražnju, kruh te piće: kraher, pasareta i frambuio (nešto kao danas Coca-Cola i slični).

Na dan Sv.Marka četa sa župnikom se preveze na otočić. Svaki učesnik nosi sa sobom, u bijelom tavajulu, pijat, pirun, nož i čašu. Prvo se prisustvuje misi zadušnici za naše pretke koji su i pokopani u crkvi sv. Jurja.

Nakon zajedničkog ručka, uz pjesmu se vraća u Perast. Drugi dan se sređuje dvorište u kući gdje je bio organiziran GRAD.

I tako iz godine u godinu. Ra-
do se prepričavaju razne zgode i s veseljem se očekuje slijedeća godina. Sve do okupacije 1941. godine, kada je, nažalost, ova lijepa tradicija, kao i mnoge druge, nestala – otišla u zaborav.

**PREDSTAVLJAMO NACIONALNE PARKOVE
CRNE GORE I HRVATSKE**

1.

Skadarsko jezero

Priredila:
Tamara POPOVIĆ

Nacionalni parkovi, koji pokrivaju nešto više od šest posto najatraktivnije teritorije Crne Gore, na najbolji mogući način mogu povući razvoj tih i drugih prostora, ako turistička privreda prepozna brend koji oni imaju.

- Iako nacionalni parkovi prvenstveno imaju zaštitnu funkciju, mi i te kako razmi-

U želji da aktivno doprinesemo zaštiti životne sredine i promoviranju turističkih potencijala, od ovog broja predstavljamo nacionalne parkove dviju država, Hrvatske i Crne Gore

šljamo i o razvoju. U tom dijelu prepoznavamo turizam kao djelatnost koja može na najbolji način da crpi kvalitetu nacionalnih parkova i da for-

mira kvalitetnu turističku ponudu, ocijenio je za Hrvatski glasnik direktor NP **Rade Gregović**.

Posljednje stanište pelikana

i najveći ptičji rezervat u Europi, jedna od posljednjih slatkovodnih močvara na Mediteranu, najveće jezero na Balkanu, jedna od najvećih prirodnih i povijesnih atrakcija u Crnoj Gori - vlasnik svih ovih superlativa je Skadarsko jezero.

Jezero se nalazi u zetsko - skadarskoj kotlini i udaljeno je 7 km od mora. Dvije trećine jezera pripadaju Crnoj Gori, a jedna trećina Albaniji. Površina jezera, zavisno od vodostaja, varira od 370 do 530 km². Crnogorski dio Skadarskog jezera sa priobaljem, u površini od 40 000 m² proglašen je nacionalnim parkom.

Jezero je kriptodepresija, što znači da su neki dijelovi njegovog dna ispod površine mo-

ra. Takvih mjesta ima tridesetak i nazivaju se "oke". Najdublje "oko" je Radius, duboko najmanje 60 m. Prosječna dubina jezera je 6 m.

Prigodom krstarenja možete se uvjeriti u razuđenost obala, sa brojnim zaljevima, otocima i poluotocima. Obala je močvarna, pokrivena širokim pojasom trske, a površina jezera je prekrivena čilimom barskog bilja, među kojima dominira žuti i bijeli kesten.

Skadarsko jezero je kao značajno stanište vodenih ptica, Ramsar konvencijom 1996. godine upisano u Svjetsku listu močvara od međunarodnog značaja. Ljubitelji promatranja ptica će ovdje u potpunosti uživati - 270 vrsta ptica našlo je tu svoje stanište, a

mnoge od njih su ugrožene ili prorijeđene. Zaštitni znak jezera je kudravi pelikan. U jezeru živi i četrdesetak vrsta riba, od kojih su najinteresantnije autohtone vrste, krap i ukljeva, a zanimljivo je da su prisutne i neke morske - jegulja, cipol, skakavica i kubla.

U basenu Skadarskog jezera nalazilo se dvadesetak manastirskih kompleksa. Lesendro i ostala utvrđenja svjedoče o borbama između Crnogoraca i Turaka koje su ovdje vođene. Manastiri, crkve, utvrđenja i sakralni spomenici uglavnom podsjećaju na stare gospodare, Balšiče i Crnojeviće.

Brojni interesantni otoci ne samo da su kulturno-povijesni spomenici prošlih vremena, već predstavljaju i pravi

ptičji raj.

Ostrvo Vranjina je živopisno ribarsko naselje. Tu se nalazi manastir Sv. Nikole. Kćerke kralja Nikole su često dolazile da ljetuju u konaku koji se nalazio na otoku, koji je sada razrušen.

Otočić Grmožur zovu "Crnogorski Alkatraz." To je otočić sa ostacima nekadašnje turske tvrđave, koju je crnogorski kralj Nikola koristio kao zatvor za političke protivnike, kažu, isključivo neplivače.

Na otoku Starčevu nalazi se rekonstruirana crkva iz XIV. stoljeća, obnovljeni konak i grob prvog tiskara ćiriličnih knjiga Božidara Vukovića-Podgoričanina.

Krajinski arhipelag je niz od oko pedesetak otoka i hridi uz jugozapadnu obalu jezera.

Galebov otok je najveće gnjezdilište srebrnastog gale-

ba u Crnoj Gori. Kuriozitet je da se morske ptice gnijezde na slatkovodnom otoku.

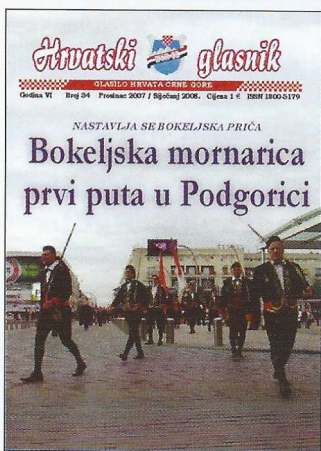
Na otoku Bečka se nalazi crkva koja predstavlja zadužbinu Jelene Balšić. Ako imate sreće, na ovom otoku možete promatrati jata divljih golubova ili par malih sova-ćukova.

Petnaestak minuta plovidbe u jugoistočnom pravcu od otoka galebova, dovodi do otoka čaplji, poznatog kao Omerova gorica. Među stablima lovora smjestila se kolonija od oko 40 gnijezda sivih čaplji, koja je sredinom sedamdesetih godina opisana kao jedina poznata kolonija čaplji na lovorima. Posljednjih godina sivim čapljama se pridružuju i male bijele čaplje. Čaplje su ugrožena vrsta i zakonom su zaštićene, tako da jaja ne treba dirati.

Obilazak otoka najbolje je

završiti posjetom Muričkoj plaži. Ovo je jedina pješčana plaža na jezeru, koja po ljepoti ne odstupa od najljepših jadranskih plaža. Na plaži se nalazi ugostiteljski objekt, a skadarski krap pod vedrim nebom dobro će vam doći poslije prijatnog plivačkog umora. Na plaži možete od lokalnih ribara iznajmiti čamce za posjet "otocima ptica". Ukoliko ne volite duge plovidbe, na plažu možete doći i kopnenim putem.

Na obalama jezera se nalazi nekadašnja prijestolnica crnogorske srednjovjekovne države, Rijeka Crnojevića. Ovo malo, slikovito ribarsko mjesto, nekada je bilo jak trgovački centar. Crnogorski vladari su ovdje uživali u blagodatima klime. Ovdje je tiskana prva ćirilična knjiga na slovenskom jugu.

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država, Hrvatske i Crne Gore.

Distribuiraju se na kioscima u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem ☐ primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

PRODAJNA MJESTA

Hrvatski glasnik možete kupiti ispred katedrale sv. Tripuna, na Kamenom kiosku i sljedećim prodajnim mjestima Bega pressa:

Podgorica: Ivana Vujoševića, kućica
Momišići
PC Kruševac- Svijet
Centar - maloprodaja
Njegoševa ulica - Globus

Bar: Trafika SDK
Kostraca

Ulcinj: Bulevar- maloprodaja

Budva: Prolaz - maloprodaja
Spas - maloprodaja

Tivat: Anja
Pantomarket
Sturi
Dragana
Maprenat

Cetinje: Pazar, maloprodaja

Kotor: Pantomarket
Riva kod kamenog kioska

Herceg Novi: Tažeks - Bijela
Mješovito 33
Grbo MNM
Knežević Company
Pantomarket Centar
Knjižara So

Risan: Centar

Financijska sredstva za pripremu i tiskanje osiguravamo zahvaljujući donatorima i sponzorima, među kojima su INA Crna Gora, Ledo Montenegro, Turistička zajednica Grada Zagreba, AdriaMar, Split Ship Management, Podravka, Radio Kotor, Radio Skala...

**Ukoliko ste zainteresirani za suradnju,
kontaktirajte nas na tel: +382 304 232, +382 69 700 720,
ili e-mail hgd-kotor@cg.yu**

Hrvatski **glasnik**

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

18 eura

na žiro račun
510-10418-20
Crnogorska komercijalna
banka

Za Hrvatsku:

180 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

24 eura

na devizni račun HR
7723600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7, 20 000
Dubrovnik

**Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru**

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik i propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju i poljoprivredu.

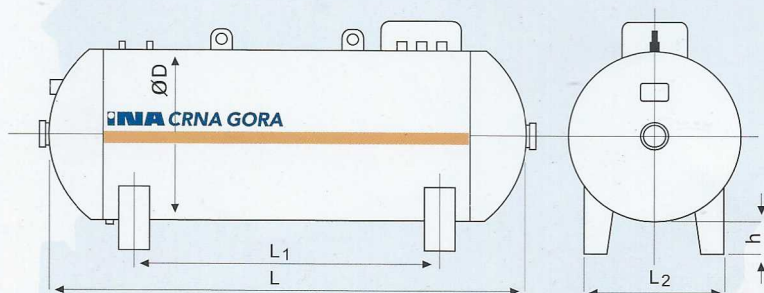
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

1,12l loživog ulja

12,8 kW električne energije

zapre- mina (lit.)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h min. (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

